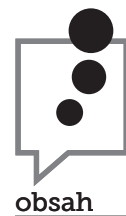

2-3	SPRÁVY
4-6	ROZHOVOR so Soňou Holúbkovou, Makoví a orechoví...
7-10	REGIÓNŮ Akceptuj to a akceptuj ma (Dunajská Streda) Ocenenie pre pani Agnesu Zelenú (Poprad) Pobyt v Zuberici (Trnava) Jašidielňa 2011 (Rožňava – Žilina) Návšteva v Českej republike (Jakubov) Divadlo Dúhadlo (Bratislava)
11-13	ÚSPECHY Nominácia v projekte Zero Project – Report 2011 (Iveta Mišová) Nový život starých vecí (Adriena Pekárová, Miroslava Vávrová)
14	MOJE MALÉ PRÍBEHY Z čoho sa skladajú molekuly (Patrícia Jarjabková Garajová)
15-22	FARBY ŽIVOTA Stopy snov Radničkine trhy 2011 Rekondično-integračné pobyty ZPMP 2011 Výtvarný salón ZPMP 2011 Akceptuj to, akceptuj ma
23-30	ZMENY Stupavská konferencia alebo Čo je potrebné pre rozvoj občianskej spoločnosti? (Iveta Mišová) Deinštitucionalizácia v Slovenskej republike (Miroslav Cangár) Veľké zariadenia TRASSte sa! (Miroslava Vávrová) Poslanci posunuli zákon o dobrovoľníctve do 2. čítania Zasadnutie výborov (Iveta Mišová, Ľubica Vyberalová) Voľba nie je možnosť, ale právo pre všetkých (Marián Horanič, Iveta Mišová) Pracovno-priateľský pobyt v Nemecku (Agi Cséfalvay)
31	CENTRÁLA INFORMUJE
32-33	RADÍME Ako získať vecné dary z oblasti moderných technológií? Cestovné v MHD pre držiteľov preukazov ZŤP a ZŤP/S Aké pravidlá platia pre používanie diaľničných známok pre osoby so ZŤP?
34-35	POZVÁNKA
36	SPOMÍNAME

obsah

správy

VÝTVARNÝ SALÓN ZPMP 2011 POD ZÁŠTITOU MINISTRA KULTÚRY SR

ZPMP v SR v spolupráci so ZPMP Nádej Poprad zorganizovali 16. ročník súťažnej prehliadky výtvarných prác ľudí s mentálnym postihnutím – Výtvarný salón ZPMP 2011. Témou tohto ročníka bol Arabelin zázračný prsteň. Do ZPMP Nádej v Poprade bolo zaslaných vyše 200 prác zo 14 zariadení z celého Slovenska. Z tohto množstva prác vybrala tie najpútavejšie odborná porota v zložení Mgr. Art. Hany Kašičková, Jana Detvajová, Ing. Milan Lučivjanský a PaedDr. Anna Ondrušková. Porota dohromady udelila 31 cien v 11 kategóriách. Slávnostné ocenenie víťazov sa uskutočnilo počas vernisáže výstavy 5. septembra 2011 v Tatranskej galérii v Poprade.

Projekt Výtvarný salón ZPMP 2011 bol realizovaný s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a pod záštitou ministra kultúry SR Daniela Krajcera. K jeho úspešnej realizácii prispeli tiež Tatranská galéria Poprad, Christiania, Baumit, Tatrakon, Avon, Ing. Oľga Ilková – papiernictvo, Pantha Rei a ďalší, ktorí si nežiadajú byť menovaní. Všetkým úprimne ďakujeme!

MINISTERSTVO KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

VÝSTAVA V GALÉRII X

ZPMP v Petržalke a Pracovno-socializačné centrum IMPULZ pripravili svoju prvú samostatnú predajnú výstavu keramiky, smaltu a ďalších dekoratívnych predmetov, ktoré vytvorili zamestnanci a klienti zariadenia. Výstava sa konala od 13. do 15. októbra v Galérii X na Zámočnickej ulici 5 v Bratislave.

SPOLUPRÁCA S MENTAL DISABILITY ADVOCACY CENTER (MDAC)

MDAC Budapešť nám prostredníctvom právnika Sandora Gurbaia navrhlo spoluprácu na projekte na tému Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, najmä čl. 12. Cieľom je zorganizovanie okrúhleho stola a dvoch seminárov, cieľovou skupinou majú byť sudcovia a poslanci NR SR. Semináre sa uskutočnia do apríla 2012. V súčasnosti sa pripravuje memorandum o spolupráci.

STRETNUTIE S KOMISÁROM RE PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

26. septembra sa riaditeľka RC ZPMP v SR Iveta Mišová zúčastnila na osobnom stretnutí s komisárom Rady Európy pre ľudské práva pánom Thomasom Hammarbergom. Témou rozhovoru boli deinštitucionalizácia, inkluzívne vzdelávanie, opatrovnická reforma. Mišová informovala o aktuálnej situácii na Slovensku z pohľadu mimovládnej organizácie, ako aj o aktivitách ZPMP v SR zameraných na implementáciu Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Komiséra veľmi zaujal návrh opatrovnickej reformy na Slovensku, ktorú iniciovalo ZPMP v SR.

JESEŇ V ZNAMENÍ INTEGRÁCIE

Nádherne babie leto využilo ZPMP v SR na zorganizovanie dvoch rekondično-integračných pobytov pre ľudí s mentálnym postihnutím a ich asistentov. Od 11. do 25. septembra 2011 si v penzióne Hradisko vychutnalo pobytovú atmosféru až 80 účastníkov. Hlavným cieľom rekondično-integračných pobytov je už viac než 10 rokov podpora samostatnosti, nezávislosti, osobnostný rozvoj, rozvoj zručností a schopností ľudí s mentálnym postihnutím. Nesmieme zabudnúť ani na ich integračný potenciál – každoročne dávajú ľuďom bez postihnutia možnosť prísť a zbaviť sa predsudkov, ktoré v našej spoločnosti o mentálnom postihnutí stále kolujú... Pobytov sme aj v tomto roku zorganizovali s finančnou podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

POZVÁNKA

Športovci, pripravte sa! V decembri 2011 sa budú konať až dve olympiády! Prvá, tzv. Mikulášske čertovanie, v Oščadnici-Velkej Rači, sa uskutoční 1. 12. – 3. 12. 2011. Kontakt na usporiadateľov podujatia je: paraco@paraco.eu. O týždeň neskôr môžete navštíviť aj našich susedov a od 9. 12. – 11. 12. 2011 sa zúčastniť Zimnej olympiády vo Frýdku-Místku. Organizátorov môžete kontaktovať prostredníctvom e-mailu: skolazivota@seznam.cz

správy

rozhovor

MAKOVÍ A ORECHOVÍ....

ROZHOVOR S PHDR. SOŇOU HOLÚBKOVOU

„Ľudia nemusia byť rovnakí, aby spolu dobre žili,“ k tomuto poznaniu sa PhDr. Soňa Holúková, pôvodným povoláním psychologička, dostala cez mnohoročné skúsenosti z práce s ľuďmi, najmä s ľuďmi s mentálnym postihnutím. V Žiline, kde žije a pracuje, je s jej menom spojených niekoľko aktivít, ktoré vznikli ako prvé svojho druhu v tomto meste na pomoc integrácii ľudí so zdravotným postihnutím – predovšetkým je to Agentúra podporných služieb zriadená v spolupráci s NKH a mestom Žilina, ako aj samostatné bývanie a integračné centrum.

Je iniciátorkou festivalu tvorivosti a fantázie Jašidielňa, ktorý sa stal za 22 rokov svojej existencie významnou súčasťou života mesta. Toto trojdňové stretnutie je plné aktivít ich vzájomnej inšpirácie ľudí s postihnutím, študentov, majstrov tvorivých dielní, umelcov a verejnosti. Veľký medzinárodný ohlas festivalu prilákal do Žiliny už mnoho ľudí aj zo zahraničia. V 90. rokoch začala Soňa Holúbková s priateľmi organizovať stretnutia ľudí s postihnutím a bez postihnutia, ktoré nazvali Krajina harmónie. Tento názov má dnes aj nadácia, ktorá organizuje okrem Jašidielne mnoho rôznych podujatí, klubových večerov, krúžkov...

Kedysi sme sa s твоjím menom stretávali často aj na stránkach Informácií – z článkov o projektoch, ktoré si robila a o ľuďoch, ktorým si otvárala dvere tam, kam by sa bez pomoci a vedenia nedostali. Čo všetko teda dnes robíš?

Pracujem v neziskovkách, ktoré podporujú zvyšovanie kvality života ľudí s postihnutím... V Rade pre poradenstvo v sociálnej práci je to poskytovanie poradenstva pre ľudí s postihnutím a ich rodiny, aby mali dostatok informácií pre svoje rozhodnutia, tréningy pre sociálnych pracovníkov, venujem sa podpore spracovania individuálnych plánov, občas supervizovaniu v organizáciách, ktoré poskytujú sociálne služby. V Agentúre podporných služieb sa snažíme o sprevádzanie pre ľudí s postihnutím, ktorí sa rozhodli pre samostatnejší život v podporovanom alebo vlastnom bývaní a chcú využívať PCP (na človeka zameraný prístup). V Nadácii Krajina harmónie robíme zase len veselé aktivity na rozvoj sociálnych zručností, trávenie voľného času či práve ukončený 22. ročník festivalu tvorivosti a fantázie...

Objavuješ nové problémy a priestory, alebo pokračuješ v tom, čo bolo mimoriadne dôležité – v budovaní sebavedomia u mladých ľudí s postihnutím, aby dokázali hovoriť sami za seba?

Najdôležitejšie sa mi zdá, aby sa deti spolu vzdelávali a nedelili sa na makové a orechové, ale učili sa spolu a žili spolu. Je to výzva pre rodičov, školy, mestá, komunity, nás všetkých. Pre dospelých ľudí potom rozvoj samostatnosti, sebadôvery, hľadanie svojho miesta v živote – v práci,

Jašidielňa 2011

v bývaní, vo vzťahoch. Ak by som to mala zhrnúť, sme spolu na ceste od rozvoja zručností po hodnotné sociálne role.

Najlepším spôsobom získavania nových ľudí je ukázať príklad. Naša si dost nasledovníkov, motivuje tvoja práca a prístup mladých ľudí?

Snažím sa ľudí inšpirovať, v klube, na festivaloch, na tréningoch, na prednáškach. Myslím, že som ich nikdy nepočítala, ale sú to tisícky mladých ľudí, stovky rodičov a samotných ľudí s postihnutím. Verím, že to dotiahnu ďaleko.

Sú už nejaké problémy vyriešené oproti času, keď si začínala?

Myslím, že sme oveľa ďalej, než sme boli v roku 1989. Zmeny sú rýchle, niekedy sme netrpezliví, ale zatiaľ sa nevraciam späť k izolácii. Verím v naplňovanie Dohovoru o právach ľudí so ZP a potom, keď všetci budú mať podmienky na naplnenie všetkých svojich práv, budem spokojná. Zatiaľ je stále čo vylepšovať.

Aká je situácia v Žiline pre mladých ľudí s postihnutím? Majú sa kde stretávať, majú nejaké chránené bývanie, dielňu...?

Máme tu komunitné centrum pre inklúziu, kde bežia klubové stretnutia a voľnočasové aktivity, ktoré si sami tvoria, koordinujú. Máme podporované bývanie, kde sa môžu mladí ľudia naučiť zvládať svoj život podľa seba, niektorí už bývajú vo svojich bytoch a spolu sa radujeme z úspechov v práci – väčšinou podporované pracovné miesta. Niekedy je ich ťažšie vytvoriť, ale potom dlho fungujú. A často chodievame spolu na hory, výlety...

Si stále v kontakte s niektorými z tých, ktorých si priviedla sebaobhajcovstvu, resp. k zamestnaniu? Sleduješ ich ďalší život?

Keď sa tak spätne pozerám, s niektorými je to už 25 rokov, čo spolu vymýšľame, držíme sa navzájom, prezentujeme výsledky na medzinárodných fórach a stále sa spolu učíme. Mám vždy radosť, keď sa ich život mení na lepší, keď si ho môžu určovať sami a žijú si ho podľa seba. Veľmi im to pristane.

Ale určite si neodišla od organizovania Jašidielne. Tento vynikajúci projekt má už veľa rokov, priniesol množstvu ľudí veľa pozitívneho, určite aj zmenil život mnohým – stretnutia s novými ľuďmi, poznanie, zážitky... Ako sa zmenila Jašidielňa od svojich začiatkov a aká je dnes?

V septembri sa uskutočnil 22. ročník festivalu – tento rok sme si „podali“ city a pekne sme sa spolu zabavili v krajine strachu, odvahy, smútku, radosti, hnevu a lásky. Najväčší rozdiel od prvých ročníkov je v tom, že je to festival pre všetkých, to znamená pre makových aj orechových, že všetci naši

rozhovor

spojenci ho vytvárajú a aj vymýšľajú aktivity do dielni a najodvážnejší si dielne aj vedú... Sme stále malý, neprofesionálny, komunitný festival tvorivosti a fantázie a tak kartón, látky a iné bežné materiály sú naše najlepšie riešenia. A obyvatelia mesta nás prijali a my sme radi a snažíme sa nášmu mestu robiť dobré meno.

Čo už nie je aktuálne z toho, čo sa robilo kedysi a čo nové dostalo prioritu?

Teraz neviem, či myslíš festival alebo sociálna oblasť. Pozriem sa na to zo širšieho hľadiska. Kedysi sme opravovali budovy a humanizovali v nich služby. To už je minulosť – dnes sa služby musia vybrať za ľuďmi, aby tí mohli žiť tam, kde patria – do komunity. A ešte sa tie služby musia ušit' – model na mieru každého človeka, aby ho neombedzovali alebo ho nevystavovali veľkému riziku. Je to spoločné hľadanie plné nápadov, spolupráce, spoznávania sa.

Vždy si sa snažila využiť možnosti vzdelávania vo svojej oblasti, aj v zahraničí. Je ešte stále sa čo učiť od odborníkov a z kníh? Nestačí bohatá prax?

Ja som asi veľmi zvedavá a nikdy mi nestačí to, čo viem. Zaujímam sa, ako vidia veci iní ľudia a rada sa učím nové veci, hlavne ak mi to zapadá do mozaiky a posúva to môj vlastný náhľad na veci, ľudí, situácie. Teraz rada využívam vo svete už nie až tak nový prístup zameraný na človeka, ktorý je skôr spoločným hľadaním než ponúkaním návodov. A to je mi blízke. Tiež som zástanca podporných a komunitných služieb, teda by som rada podporila mnohých ľudí, ktorí ešte žijú v zariadeniach a nemuseli by.

Čoho sa týkal tvoj posledný pobyt v Škótsku?

Naši škótski partneri nás pozvali na oslavy svojich „sietí susedov“ – už 10 rokov pracujú s malými skupinami ľudí v komunite, ktorí by mohli byť osamelí, ak by nepodporili ich sociálny život. A nabrali sme tam aj veľa nápadov v oblasti

svojpomoci, personalizácie rozpočtov na služby, vytvárania tlaku na úradníkov a pod.

Čo prinášajú zahraničné kontakty pre tvoju prácu?

Je to vzájomná výmena informácií, skúseností, kontaktov. Je to najlepšia prevencia pred upadnutím do stereotypov a izolácie.

Zmenila sa situácia aj v zahraničí v tejto oblasti? Objavili sa nejaké nové pojmy, ktoré vystihujú nové stratégie (ciele) pre začleňovanie ľudí s postihnutím?

Mňa najviac oslovili nové pojmy – aktívna participácia - to znamená, že ľudia, ktorí potrebujú sociálne služby majú zároveň priestor, aby pre komunitu robili niečo zmysluplné, užitočné, aby mohli byť aktívni tam, kde žijú; hodnotné sociálne role - to znamená, že ich ľudia neľutujú, ale vedia oceniť ich prínos pre komunitu, poznajú ich silné stránky a vážia si ich; personalizované rozpočty podpory - to je výška finančných prostriedkov vypočítaná pre človeka s postihnutím tak, aby mal z čoho služby na mieru zaplatiť a to nie vždy len profesionálom. To je najnovší prístup pri vytváraní príležitostí pre ľudí s postihnutím. Ale tiež nie všade a pre všetkých.

Čo sú, podľa teba, dnes najdôležitejšie problémy, ktoré treba riešiť? (bývanie, vzdelávanie, zamestnávanie, deinštitucionalizácia...)

Pre mňa sa zdá dôležité presadzovať ľudské práva a ich dodržiavanie pre všetkých, aby sme boli dôslední, ak sa tak nedeje a hovorili o tom verejne a všade.... a aby sme konečne všetci podporili začlenené vzdelávanie, ktoré sa mi zdá východiskom pre začlenený život ľudí s postihnutím a nenechali rodičov bojovať každého len za svoje dieťa, lebo je to veľmi náročná pozícia. Každý by mal dostať takú podporu, akú potrebuje...

Ďakujem za rozhovor.

Adriena Pekárová

regióny

POBYT V ZUBERCI

Týždňový rehabilitačno-rekondičný pobyt v Zuberici umožnil našim mladým ľuďom s postihnutím a ich rodinám spoznávať krásy oravskej prírody prostredníctvom vychádzok do blízkeho okolia aj autobusových výletov. Absolvovali sme tak programovo pestrý pobyt, navštívili sme zuberecký skanzen oravskej dediny, Oravský Podzámok, Štrbské Pleso, kúpali sme sa v aquaparku Meander v Oraviciach, plavili sme sa loďou po Oravskej priehrade, pozreli sme si drevený kostolík v Tvrdošíne a cestou domov sme navštívili Múzeum SNP v Banskej Bystrici. Nie sú to však len tieto zaujímavé výlety, na ktoré budeme spomínať. Rodinná atmosféra penziónu Pribiskô a nadštandardný prístup personálu k nám – klientom so špecifickými potrebami – ešte umocnili naše zážitky. Opekačka, oslava narodenín, športové a spoločenské hry, diskotéka, premietanie filmu o krásach tatranskej prírody – to všetko nám i našim deťom prinieslo veľa radosti. Tento pobyt bol sčasti financovaný z príspevkov tých daňovníkov, ktorí boli ochotní poukázať 2 % zaplatenej dane nášmu združeniu. Touto cestou by sme sa im chceli srdečne poďakovať.

Ing. Svobodová Jana, ZPMP Trnava

JAŠIDIELŇA 2011

Prvý septembrový týždeň v Žiline patrí už tradične medzinárodnému festivalu tvorivosti a fantázie s príznačným názvom JAŠIDIELŇA. Svet plný prekvapení, zábavy a zážitkov privítal 5. – 7. septembra 2011 v prvom rade ľudí s mentálnym postihnutím, pre ktorých sa každoročne toto podujatie koná. Dramaturgiu festivalu pripravili organizátori v spolupráci s umelcami, študentmi a šikovnými majstrami tvorivých dielni aj pre širokú verejnosť. Hlavný garant Nadácia Krajina harmónie v spolupráci s Ministerstvom školstva a ostatnými partnermi už po 22. krát umožnil ľuďom bez predsudkov stretnúť sa na mieste, kde sa všetko smie s ľuďmi, ktorí sú odkázaní práve na tých, ktorí radi podajú pomocnú ruku. AMALIA – DSS sa za účasti svojich štyroch prijímateľov taktiež rozhodol zachrániť krajinu pocitov svojou šikovnosťou. Na Mariánskom námestí a na Námestí Andreja Hlinku v krajine strachu, hnevu a smútku, ale aj krajine odvahy, radosti a lásky prekonávali spolu s ďalšími účastníkmi sami seba, aby splnili všetky úlohy, ktoré si pre nich organizátori pripravili. Za nemalú pomoc ďakujeme našej sprievodkyni Kike, bez ktorej by sme cesty krajinami pocitov v Jašidielni nevládli.

regióny

Nielen počasie, ale aj príjemná atmosféra vytvorená všetkými zúčastnenými v nás zanechala vzácne pocity z krásnych zážitkov. Nadviazanie nových priateľstiev ešte umocnilo pekné dojmy z tohto festivalu a vedomie, že bariéry medzi ľuďmi spoločnými silami pomaly búrame, je viac než príjemné. Už dnes sa všetci tešíme na ďalší ročník, kde sa radi zase stretne a spolu s našimi priateľmi sa znovu „zjašíme“.

Bc. Miroslav Füzék, riaditeľ DSS Amalia, Rožňava

DIVADLO DÚHADLO

Divadlo Dúhadlo vzniklo v roku 2006 z podnetu Damiána Vizára, bývalého šéfredaktora časopisu Slniečnica (časopis Spoločnosti Downovho syndrómu na Slovensku), ktorý inicioval vznik tvorivého divadelného priestoru pre deti s mentálnym postihnutím.

Dnes je jednou z najvýznamnejších a najobľúbenejších aktivít organizovaných OZ UP-Down syndrom. Jeho hlavnou myšlienkou a nosným zameraním je hrovou formou dramatickej výchovy a dramaterapie budovať a rozvíjať životné zručnosti, potrebné pre plnohodnotný život a uľahčujúce proces integrácie detí s Downovým syndrómom do každodenného života. Výnimočnosťou tohto detského divadelného súboru je práca s vekovo „malými hercami“ – 5 až 13 rokov. Domovskou scénou divadla je Materské centrum Hojdana – Ružinov v Bratislave.

Vedúcou divadelného súboru je Mgr. art. Lucia Kralovičová. Je autorkou a spoluautorkou všetkých štyroch odpremiérových predstavení. Dramaturgicky a spoluautorsky pôsobí v divadle aj Bc. Erik Forgáč.

Od svojho vzniku pripravilo divadlo niekoľko vystúpení: Hra na divadlo (2007), Stvorenie? Stvorenie! (2009), Kozliatka maličké (2010), Cirkus Prečolebo alebo Keď sa naše svety stretnú (2011).

Premiéra zatiaľ posledného predstavenia Cirkus Prečolebo alebo Keď sa naše svety stretnú sa konala 25. 6. 2011 v priestoroch divadla Aréna v Bratislave. Čestným hosťom bola pani Iveta Radičová, predsedníčka vlády SR. Záštitu nad predstavením prevzali páni Juraj Kukura, riaditeľ divadla Aréna a Ivan Korčok, stály predstaviteľ SR pri EÚ. Predstavenie sa uskutočnilo vďaka finančnej podpore Fondu Citibank, ktorý je založený v Komunitnej nadácii Bratislava a vďaka všetkým, ktorí poukázali nášmu združeniu v roku 2010 2% z dane.

Informáciu o vystúpení nájdete aj v televíznom archíve TV Markíza pod #26 Divadlo im pomáha na tejto adrese:
<http://video.markiza.sk/archiv-tv-markiza/televizne-noviny/64906>

Pavol Maťko, o.z. UP-Down Syndrom, Bratislava

OCENENIE PRE PANI AGNESU ZELENÚ

21. 9. 2011 sa v Divadle Jonáša Záborského v Prešove konal koncert bez bariér Krídla túžby, na ktorom prvýkrát v histórii udelil Prešovský samosprávny kraj ocenenia za prácu v sociálnych službách.

V kategórii zamestnanec zariadenia sociálnych služieb bola spomedzi jedenástich nominovaných pracovníkov ocenená riaditeľka DS v Poprade Mgr. Agnesa Zelená za organizovanie zaujímavých a významných aktivít pre prijímateľov sociálnych služieb. Pani Zelená celý svoj život zasvätila záslužnej práci s mentálne postihnutými deťmi. Je dušou stacionára, do každodennej práce vnáša optimizmus a nadšenie. S láskavým prístupom sa venuje klientom, vie ich pochváliť i povzbudiť. Snaží sa stmelovať kolektív zamestnancov, vychádza im v ústrety aj pri riešení osobných problémov. Organizuje množstvo kultúrno-spoločenských, športových a tvorivých činností, ako rekondičné a víkendové pobyty, Medzinárodnú spartakiádu v Poľsku, tvorivé dielne či rôzne iné kultúrne a športové podujatia pre deti a dospelých s mentálnym postihnutím, ktorí

navštevujú DS v Poprade i pre ostatných členov ZPMP Nádej v Poprade.

Prešovskému galakonzertu Krídla túžby predchádzalo päť lokálnych koncertov, na ktorých sa s pripraveným programom prezentovalo 41 zariadení sociálnych služieb. Vybraní víťazi týchto súťaží sa predstavili na slávnostnom odovzdávaní cien v DJZ v Prešove. DS v Poprade sa so svojím programom zúčastnil na koncerte Krídla túžby v Spišskom Podhradí. Víťaznú priečku síce neobsadil, ale baletné vystúpenie klienta Bohdana Becka zaujalo hodnotiacu komisiu VÚC, ktorá si vyžiadala jeho vystúpenie na koncerte v Prešove. Bohdan Beck svojím baletom otvoril na veľkej scéne DJZ v Prešove prvý ročník koncertu Krídla túžby 2011. Precítené vystúpenie, v ktorom vynikla jemná galantnosť pohybov a úprimná odovzdanosť, dojalo mnohých divákov v sále. Aj vďaka tomuto momentu si odnášali z koncertu nezabudnuteľný umelecký zážitok.

Mgr. Alžbeta Krempaská, Poprad

NÁVŠTEVA V ČESKEJ REPUBLIKE

V dňoch 22. - 23. 9. 2011 sa skupina mladých ľudí z Domu Svitania, n.o., zúčastnila Olympiády v Českej republike. Bol to 15. ročník Celoštátnej športovej olympiády v ľahkej atletike pre ľudí s mentálnym postihnutím. Organizátorom bola Škola života, denný stacionár SPMP z Frýdku-Místku (www.skolazivotafm.wbs.cz) spolu s krajskou organizáciou SPMP Moravskoslezského kraja a spoločnosťou PARA Consulting. Denný stacionár Škola života oslavuje už 20. výročie svojho vzniku a jeho riaditeľ pán Gunther Kuboň je dušou celého projektu.

Olympiáda mala všetko, čo k nej patrí. Slávnostný nástup družstiev, zapálenie olympijského ohňa, zoskok parašutistov na štadión, hymna, príhovory, napätie u športovcov, skupina rozhodcov so stopkami a zápisníkmi... Našu účasť na tejto akcii celkom vtipne opísali samotní účastníci Olympiády a ich článok nájdete v časopise To sme my. Musím len dodať, že sme išli do susedného Česka viac menej na skusy, ani nie s hlavným cieľom súťažiť, ale napriek tomu sa naše družstvo umiestnilo na 13. mieste z celkového počtu 24. súťažných družstiev. Boli sme spokojní. Boli sme jediní zástupcovia zo Slovenska a zahraničnú účasť dopĺňalo družstvo zo Skočova v Poľsku.

Musím spomenúť iný dôležitý aspekt našej návštevy v Česku. Rozprávala som sa s mnohými ľuďmi z partnerského SPMP v ČR. Mnohí, samozrejme tí starší, si pamätajú mená našich slovenských bývalých aktívnych členov ZPMP, ale nemajú, resp. majú málo vedomostí a informácií o súčasnom dianí na Slovensku. A ja som zase málo vedela o dianí v ČR. Myslím, že je to škoda.

regióny

S Čechmi nemáme jazykovú bariéru, máme spoločnú minulosť a teraz sa uberáme každý svojou cestou. Ale stále si máme čo povedať a čo ukázať, a tak sme sa dohodli s pánom Karlom Džupinom, podpredsedom SPMP v Česku, že by sa patrilo obnoviť zašlé časy intenzívnejších stretnutí a z minulosti urobiť znovu súčasnosť. S Ivom Vykydalom, predsedom SPMP v ČR, sa stretávame častejšie na akciách v Európe, ako na domácej pôde, pretože je predsedom Inclusion Europe. Dúfam, že prvotné nadšenie a sľub vzájomnej spolupráce z oboch strán nám nevyprchá a onedlho zrealizujeme niečo viac.

Rada tlmočím všetkým našim členom najnovšie pozvanie do Frýdku-Místku: chystajú tu zimnú Olympiádu a privítali by aj ďalšie družstvá zo Slovenska. Môžete ozvať organizátorom na e-mail skolazivota@seznam.cz a v prípade účasti iste zažijete veľa veselosti a radosti tak, ako naše družstvo.

Odchádzali sme domov veľmi spokojní, stretli sme sa s mnohými srdečnými a priateľskými ľuďmi, odniesli sme si kopu zážitkov, čo treba viac? Ďakujeme organizátorom a tešíme sa aj nabudúce.

Stefi Nováková, Predsedníčka ZPMP v SR, riaditeľka Domu Svitania, n. o., Jakubov

AKCEPTUJ TO A AKCEPTUJ MA!

„Ak akceptuješ, že sme súčasne rovnakí i rozdielni, ak akceptuješ, že sa môžeme jeden od druhého učiť, či sme zdraví alebo postihnutí, ak akceptuješ, že pomôcť niekedy znamená rešpektovať druhého, tak prijmi tip na dobré podujatie a príď 22. septembra 2011 na jarmočné námestie v Dunajskej Stredě“, znela pozvánka na podujatie **Akceptuj to a akceptuj ma!**, ktoré nadácia Kézenfogva organizovala s cieľom formovať verejnú mienku. Spoluorganizátorom podujatia bol neziskový fond Carissimi, ktorý spolupracoval so Združením na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Dunajskej Stredě.

Dunajskostredský jarmok bol ideálnym miestom na usporiadanie tohto podujatia. Zúčastnilo sa ho veľa obyvateľov z mesta aj okolia. Úlohou nášho združenia bolo do programu zapojiť základné, stredné a špeciálne školy z nášho mesta.

Žiaci zo športového gymnázia viedli športové hry, ktorých sa zúčastnili spolu ľudia s postihnutím aj bez. Psychológovia zo špeciálnej poradne sa s radosťou zapojili do programu, ochotne odpovedali na otázky ohľadom postihnutia a viedli zaujímavé hry. Študenti strednej školy, kozmetičky, maľovali tváre účastníkov. Hra s názvom Zber lupienkov mala viac zastávok. Na zastávke Športové hry boli študentky zo Športového gymnázia. Športové hry spolu absolvovali žiaci základných škôl so žiakmi špeciálnych škôl.

Po športových hrách sa každý účastník zastavil na zastávke Počítačové hry, ktoré boli zostavené tak, aby ostatným ľuďom priblížili, ako riešia úlohy ľudia

s postihnutím. Ďalšou zastávkou bola tvorivá dielňa, ktorú viedli dobrovoľníci n. f. Carissimi. Premietal sa dokument o živote ľudí s postihnutím. Nasledujúcou zastávkou bolo vyplňanie lístkov Lotto, kde mal každý odpovedať na sedem otázok o postihnutí. Pokračovalo sa ďalej spoločenskou hrou OTP, ktorú hrali všetci spoločne – ľudia s postihnutím aj bez. Táto hra mala veľmi dobrú odozvu medzi stredoškólami. Poobede náš stan navštívila delegácia z nášho mesta spolu s primátorom a zastupiteľstvom samosprávy. Prišli sa pozrieť na vystúpenie kultúrneho programu ZPMP pod vedením Anikó Uher. So študentkami Súkromného gymnázia zaspievali až 3-krát pieseň podujatia. „Chyť ma za ruky a smelo pod' s nami, ak si iný, to nevadí, moje miesto je pri tebe“, znel refrén piesne. Okoloidúci ocenili vystúpenie veľkým potleskom. V kultúrnom programe Festival nádeje vystupovali klienti z domovov sociálnych služieb z okresu Dunajská Streda. Pravdaže na nás nezabudli ani členovia susedných miestnych združení ZPMP Galanta, Nové Zámky, Štúrovo. Prišli povzbudiť našich „hercov“, svojich kamarátov. Nakoniec sa podarilo poskladať veľký „kvet prijímania“ z 280 častí. Účastníkov „zberu lupienkov“ bolo 138.

Toto podujatie malo výbornú atmosféru a tiež výbornú odozvu. Dúfame, že o rok sa stretneme znova. Fantastický zážitok pre nás, že sa nájdú ľudia, ktorým nie sme ľahostajní.

Agi Cséfalvay, ZPMP Dunajská Streda

NOMINÁCIA V PROJEKTE ZERO PROJECT – REPORT 2011

úspechy

Nadácia Essl (Essl Foundation) je súkromná nezisková organizácia v Rakúsku, ktorá podporuje sociálne projekty. Bola založená v roku 2007. Nadácia Essl a World Future Council majú za cieľ nielen zvyšovať povedomie vo svete o príklady politiky a dobrej praxe, ale aj urýchliť politické kroky k „presadzovaniu, ochrane a zabezpečovaniu plného a rovnakého užívania všetkých ľudských práv a základných slobôd všetkými osobami so zdravotným postihnutím a podporovať úctu k ich prirodzenej dôstojnosti“ tak, ako je to uvedené v článku 1 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Nadácia oslovila Národnú radu občanov so zdravotným postihnutím (NROZP v SR), aby nominovala príklady dobrej praxe, ktoré v Slovenskej republike realizujú práva osôb so zdravotným postihnutím podľa princípov Dohovoru.

NROZP v SR nominovala projekt ZPMP v SR **Spoločne proti diskriminácii ľudí s mentálnym postihnutím**, o ktorom sme na stránkach časopisu informovali viackrát. Hlavným cieľom projektu bola podpora rovnakého prístupu k základným ľudským a občianskym právam a vytvorenie nástroja na minimalizáciu diskriminácie pri rozhodovaní ľudí s mentálnym postihnutím.

Projekt bol vybraný do projektu **Zero Project – Report 2011**. Jeho cieľom je vypracovanie štúdie porovnávajúcej implementáciu Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím vo viac ako 30 krajinách sveta. Správa tiež bude zahŕňať príklady dobrej praxe a dobrej politiky. Náš projekt bude prezentovaný v sekcii dobrej praxe.

Správa bude pripravená v novembri 2011 a bude prezentovaná na medzinárodnej konferencii vo Viedni, ktorá sa bude konať v dňoch **22. a 23. januára 2012** pod názvom **Budúce politiky pre ľudí zdravotným postihnutím**. Na konferencii sa bude diskutovať o tejto problematike a zároveň sa predstavia výnimočné príklady dobrej praxe a dobrých politik.

Sme veľmi hrdí, že sa nám podarilo presadiť sa a zviditeľniť našu prácu aj na medzinárodnej úrovni.

Pripomeňme si náplň projektu: Veľmi dôležitou úlohou, ktorú si ZPMP v SR stanovilo, bolo iniciovanie reformy opatrovníctva spočívajúcej v rozšírení existujúceho náhradného rozhodovania o podporované rozhodovanie, podpora presadenia zmien a reformy vytvorením neformálnej koalície z MVO pre antidiskrimináciu.

Aktivity projektu boli koncipované v prvom rade tak, aby priamo aktivizovali samotných ľudí s mentálnym postihnutím. V rámci projektu sme intenzívne pracovali formou vzdelávacích seminárov a diskusií. Významnú časť aktivít v projekte sme venovali rodičom a opatrovníkom ľudí s mentálnym postihnutím. Bolo pre nás veľmi dôležité, aby mali dostatok informácií a zručností potrebných na posilňovanie autonómie človeka s mentálnym postihnutím, aby poznali platnú legislatívu, aby vedeli o existujúcich podporných mechanizmoch, ako aj to, čo majú robiť v prípade, že ich dieťa bolo vystavené diskriminácii. Okrem toho sme posilňovali ich povedomie o tom, že ľudia s mentálnym postihnutím majú právo na vlastný názor a môžu rozhodovať sami za seba.

úspechy

Vydali sme dva druhy publikácií o Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím s komentárom vybraných článkov, ktoré priamo ovplyvňujú život ľudí s mentálnym postihnutím a o Podporovanom rozhodovaní, obe aj v ľahko-čitateľnom štýle.

Na základe právnych analýz, ktoré sme urobili a diskusií za okrúhlymi stolmi, na ktorých sa zúčastňovali zástupcovia MVO a štátnej správy, sme vypracovali návrh na reformu opatrovnictva v Slovenskej republike, ktorý si osvojilo Ministerstvo spravodlivosti SR. Výstupy projektu zaujali a my máme veľkú radosť. Podrobnejšie informácie nájdete na webovej stránke www.esslfoundation.org

PhDr. Iveta Mišová

NOVÝ ŽIVOT STARÝCH VECÍ

Posledný septembrový víkend v Bratislave už tradične patril Radničkínskym trhom, tento raz sa rozložili na nádherne zrekonštruovanom nádvorí Starej radnice. Návštevník tu našiel mnohé z dielní, ktoré sa pravidelne zúčastňujú tohto podujatia, ale aj nové, ktoré prišli prvýkrát.

Radničkine trhy 2011

Množstvo produktov z textilu, dreva, keramiky, kovu – šatky, vankúše, tričká, tašky, misy a misky, sviečky a množstvo najrôznejších šperkov, dekoratívne figúrky a ručne zhotovené pozdravy – to všetko vyhľadávajú návštevníci a kupujúci, aj tento rok bolo z čoho vyberať. Nesklamalo ani tradičné nápadité otvorenie Radničkínskych trhov, tento raz s moderátorom Mirom Jarošom a hudobnou skupinou Vrbovskí víťazi.

Tohtoročné Radničkine trhy boli teda v niečom tradičné, ale obohatili ich aj novo koncipované sprievodné podujatia. Novinkou bola téma trhov – re-use – bola zdôraznená nielen v sortimente ponúkaných produktov, ale venoval sa jej aj seminár, ktorý predchádzal otvoreniu trhov. Prvýkrát sa konala počas trhov aj výstava v sieni Starej radnice na tému re-use. Naopak, tradíciou je vyhodnocovanie najlepších produktov a ich tvorcov, aj tu prihliadala porota na stvárnenie témy trhov – re-use. Za všetkých ocenených spomeňme CHD Jazmín Handlová, ktorá získala cenu za najlepší produkt – pletenú kabelku z papierových pásov. Kabelky sa páčili nielen porote ako vynikajúci príklad nového produktu vytvoreného z odpadu, ale aj návštevníkom a rýchlo sa predali. Cenu RT 2011 získal Dom svitania z Malaciek za premyslenú stratégiu využívania odpadových materiálov a spoluprácu s rôznymi firmami. Medzi ďalšími ocenenými boli aj DSS Poprad (Cena primátora), CHD Grodo Banská Bystrica, DSS Sibírka Bratislava a mnohé iné. Všetky ocenenia s diplomami boli odovzdané na slávnostnom galavečere v Zrkadlovej sieni Starej radnice.

Re-use a chránené dielne

Premýšľali ste niekedy nad tým, že veľa z vecí, ktoré už nepotrebuje, by niekto ešte vedel využiť? Vytvoriť z nich niečo nové, užitočné či dokonca hodnotné? Potom by pre vás bolo isto zaujímavé započúvať sa do prezentácií, ktoré odzneli počas odborného seminára s názvom Re-use a pracovné aktivity zdravotne znevýhodnených osôb. Organizovalo ho OZ Inklúzia 29. septembra 2011 v Bratislave.

Úvodom bolo potrebné vysvetliť si pojem re-use. Pochádza z angličtiny a znamená znovu používanie. Je jedným z troch pilierov ekologického zmýšľania a správania sa: Recycle-Reuse-Reduce, čiže Recykluj -Znovupoužívaj-Redukuj. Núti nás zamyslieť sa. Ada Pekárová seminár otvorila slovami: „Re-use súvisí s negatívami konzumnej spoločnosti, ktorá tvorí veľa vecí na chvíľu.“ Vzniká pritom obrovské množstvo odpadu a k tejto mase treba časom prirátat i samotný produkt. Asi všetci poznáme lacné, no i rýchlo sa kaziace hračky, elektrotechniku, predmety dennej spotreby... Jednou z odpovedí na to, čo s nimi ďalej, prináša práve re-use koncept, teda znovu-používanie odhodnených a použitých vecí na tvorbu nových užitočných produktov.

Podľa Viery Záhorcovej má však re-use nielen ekologický rozmer. Jeho prínos je i sociálno-ekonomický. Tému životného prostredia spája s témou zamestnanosti. Môžeme si to vysvetliť na príklade chránenej dielne. Tá len zriedka disponuje prostriedkami na nákup nového materiálu. Odpadový materiál je lacný, ak nie úplne zadarmo. Je možné získať z neho veľa a ponúknuť to na predaj. Na jednej strane sa tak využije materiál, ktorý by bol inak znehodnotený a len by navršil množstvo odpadu. Na strane druhej, re-use vytvára nové pracovné príležitosti – pretože produkt niekto musí vyrobiť. Zapojením dizajnérov do navrhovania produktu môže dielňa získať hodnotné produkty, ktoré ocenia zákazníci.

Svoj priestor na seminári dostali i dizajnéri. Juraj Výboh predstavil svoje práce, zaujali najmä rôzne svietidlá vytvorené z PET fľaš. Vyjadril ochotu podeliť sa o skúsenosti s výrobou recyklovaných produktov. Dizajnérka Katarína Zajíčková ukázala rôzne zaujímavé produkty svetových dizajnérov vytvorené z použitých materiálov. Ďalšia dizajnérka Žaneta Drgová predstavila svoj projekt Re-use pen – pero vytvorené z novinového papiera. V Zlíne, odkiaľ pochádza, nadviazala úspešnú spoluprácu s chránenou dielňou Slunečnice. Výsledkom tohto spojenia je niekoľko stoviek re-use pier, pripravených na predaj. Inšpiráciu, čo s odpadovým materiálom, priniesla aj Zuzana Labašová z o. z. Živica. Výstupom

z projektu DUO (Dizajn-Umenie-Odpad), ktorý zrealizovali v uplynulých mesiacoch, bolo niekoľko desiatok originálnych úžitkových predmetov, vyrobených z odpadu, ktorý zdarma získali od obchodného domu IKEA.

Ak sa obzrieme späť, zistíme, že princíp znovu používania starých vecí poznajú slovenské chránené dielne už prakticky od svojho vzniku. Z nepotrebného šatstva tkali koberce, šili vankúše, chňapky či obrusy. Z novinového papiera pletli košíky. Ako využívajú odpadový materiál v súčasnosti, o tom na seminári porozprávali Jana Mészárosová z Kreativ DSS Klasov, Jaroslava Valčeková z NSM Nádej a Stefi Nováková z Domu Svitania, n. o.

Seminár však zďaleka nebol len burzou dobrých nápadov. Jednou z hlavných myšlienok bolo zamyslieť sa nad spôsobmi skvalitňovania produktov, ktoré sa v chránených dielnach vyrábajú a navrhnúť chráneným dielnam možnosti spolupráce s dizajnérmi. Sú to odborníci na to, ako produkt vyzerá a funguje a môžu pomôcť pri vytváraní zaujímavých a žiadaných produktov. Pri kreatívnom uvádzaní re-use princípov do života v podmienkach chránených dielní pomôže aj sieťovanie a výmena informácií, čo by malo byť pokračovaním seminára. Viera Záhorcová vyjadrila svoje presvedčenie, že je potrebné vedieť, aká je rola jednotlivých účastníkov tohto procesu. Či už hovoríme o chránených dielnach, dizajnéroch alebo marketingových odborníkoch, každý by mal vedieť, kde sú jeho kompetencie. Len z takej spolupráce môže vzniknúť dielo, ktoré nebude mať len prívlastok „výrobok z chránenej dielne“, no i reálnu umeleckú a úžitkovú hodnotu.

Bezprostredne po seminári bola slávnostne otvorená výstava s názvom Nový život starých vecí, ktorej kurátorka, Adriana Pekárová, povedala: „Výstava je malou ukážkou možnosti využitia princípu re-use a recyklácie – teda návratu starých, odhodnených a použitých vecí do života v novej podobe a v novej funkcii.“ Návštevníci mali možnosť vidieť práce účastníkov projektu DUO, študentov Školy úžitkového výtvarníctva Josefa Vydru v Bratislave a dizajnéra Juraja Výboha.

Ak vás téma re-use zaujala, odporúčame vám navštíviť tieto webové stránky, kde sa dočítate viac:

www.re-design-network.eu

www.odpady-portal.sk

www.humana.sk

www.habitat.org

www.freecycle.org

www.zivica.sk

Adriana Pekárová a Miroslava Vávrová

moje malé príbehy

Z ČOHO SA SKLADAJÚ MOLEKULY

Musím vám to porozprávať. Posledný najsilnejší zážitok!
Premiéra Stopy snov.

Vystupovali sme s kamarátmi z DSS Prima z Bratislavy v Staromestskom klube Ticho a spol. na Školskej ulici. Boli sme napätí, nervózni a mali sme trému. Všetci. Vlastne možno ani nie všetci, lebo niektorí klienti vyzerali, akoby sa nič vážne nedialo. My „vytrasenci“ sme sa povzbudzovali a niektorí sa iba spokojne usmievali a boli úplne v pohode. Alebo nie? Niekedy je ťažko zistiť, čo sa v duši a v mysli Primákov deje. Ale vďaka polročnému stretávaniu sa a príprave predstavenia sme o sebe tušili omnoho viac.

Ho, hó, že predstavenia! Ešte by som to tak celkom nenazvala, ale určite je to skladačka obrazov inscenovaných v priestore, úžasná hudba, zvuk, svetlo a keď sa toto zmiešalo dohromady, vznikol nevšedný a dúfam, že príjemný zážitok nielen pre nás, čo sme tam hrali, ale aj pre divákov. Aspoň mnohí to vraveli a pritom sa tak radostne usmievali.

Pre mňa najväčšou radosťou bolo všetko to, čo sa dialo pred tým. Stretávanie sa, hľadanie, hranie sa na všetko možné – na pocity, sny, nálady, na rozprávky, túžby...

Napríklad taká hra na Molekuly: Chodili sme po priestore ako atómy. Niekedy rýchlo, niekedy sme boli dosť lenivé atómy. Zrazu Daška Rúfusová zvolala, koľko atómov tvorí molekulu. Podľa toho sme sa k sebe tolčí pritísl.

Zvolala: Molekula má dva atómy!

- Rýchlo, rýchlo, chyťme sa dvaja!

Zvolala: osem atómov! Zhrčili sme sa do veľkej živej molekuly, tisli sme sa na seba, koľko sa dalo.

Ale nemyslite si, že sme sa len takto bláznili. To bola iba rozcvička. Potom sme skúšali...

Stretávali sme sa viac ako pol roka. Každý piatok po práci prišli Primáci na Školskú.

Ešte minulý rok pri prvom skúšaní chodili dopoludnia, v rámci práce a takmer všetci. Teraz sa mali možnosť rozhodnúť, kto bude pokračovať vo voľnom čase? Kto príde na vlastnú žiadosť?

Niektorí prestali chodiť, lebo sa im nechcelo, niektorým chýba sebadisciplína a niektorí, lebo... lebo. Rodičia rozhodli. Za svoje dospelé deti. Škoda, boli by šťastní a takí pyšní na svojich veľkých hercov, ako boli ostatní rodičia. Lebo decká na seba usilovne pracovali a s chuťou. Nepoľavili, a to bolo na celom našom spoločnom putovaní za Divadlom s veľkým „D“ asi to najsilnejšie. A tá zmena, tá bola viditeľná.

Takže mám kolegov, s ktorými sa stretávame na Školskej ulici, v klube Ticho a spol. Ešte dáme nejaké vystúpenia a už teraz sa tešíme, ako sa zas spojí veľa atómov do jednej veľkej molekuly.

Patricia Jarjabková Garajová

farby života

STOPY SNOV

Predstavenie DSS Prima
v klube Ticho a spol. v Bratislave

farby života

RADNIČKINE TRHY 2011

29. 9. – 1. 10. 2011, Nádvorie Starej radnice, Bratislava

farby života

farby života

VÝTVARNÝ SALÓN ZPMP 2011

16. ročník, 5. 9. 2011, Tatranská galéria, Poprad

REKONDIČNO-INTEGRAČNÉ POBYTY ZPMP 2011

11. - 25. september 2011

Penzión Hradisko, Nemecká

farby života

REKONDIČNO-INTEGRAČNÉ POBYTY ZPMP 2011

farby života

AKCEPTUJ TO, AKCEPTUJ MA

22. 9. 2011, Dunajská Streda

farby života

AKCEPTUJ TO, AKCEPTUJ MA

zmeny

Štupavská konferencia alebo Čo je potrebné pre rozvoj občianskej spoločnosti?

Vzťah štátu a občianskej spoločnosti – sme pripravení spolupracovať?

Úrad vlády SR, Úrad splnomocnenca Vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (ROS) v spolupráci s Ekofórom, Fórom donorov, Platformou dobrovoľníckych centier a organizácií, Radou mládeže Slovenska a Sociofórom zrealizovali v dňoch 28. – 29. septembra 2011 v Štupave konferenciu, ktorej cieľom bolo zozbierať názory predstaviteľov mimovládnych neziskových organizácií na potreby zmien vo vzťahu štát – občianska spoločnosť a otvoriť diskusiu s politikmi o možných podobách takýchto zmien a zároveň využiť výstupy konferencie ako podklad pre tvorbu Konceptie rozvoja občianskej spoločnosti. V dvadsiatichšiestich hodinových blokoch sa počas prvého dňa do diskusie zapojilo vyše 120 predstaviteľov slovenských mimovládnych neziskových organizácií. Pre čitateľov prinášame niekoľko myšlienok z úvodného príhovoru Splnomocnenca pre ROS Filipa Vagača, témy, o ktorých sa diskutovalo a časť príhovoru Predsedníčky Vlády SR Iveta Radičovej.

Filip Vagač vysvetlil, že konferencia je súčasťou prípravy podkladov pre chystanú Konceptiu rozvoja občianskej spoločnosti.

Prioritnými témami by mali byť:

Politická kultúra: „Súradnice, v ktorých sa pohybujeme sú dané pasívnym občanom, do seba zahľadenou, strádajúcou občianskou spoločnosťou a politickou scénou, ktorá polarizuje spoločnosť... Zmena a nová kvalita nepríde cez konfrontáciu, ale cez dialóg a spoločné hľadanie riešení medzi elitami a tiež vďaka intenzívnemu dialógu s verejnosťou.“

Podpora aktívneho občana: „Týka sa základných práv a tém ako sú referendum, petície, ombudsman, infozákon, občianska participácia, verejná diskusia a denštitucionalizácie verejného života. Tak by mal občan maximálny priestor slobodne vykonávať svoje aktivity a ovplyvňovať verejnú sféru.“

Zadefinovanie verejnoprospešnosti: „Štát sa tvári ako subjekt, ktorý má na verejnoprospešnosť mandát. Súvisí to s hodnotou, ktorú prinášajú jedine neziskové organizácie, a tou je dobrovoľníctvo. Dobrovoľníkom sa stávame z presvedčenia, táto hodnota sa nedá zaplatiť. Dobrovoľníctvu chceme pomôcť aj prípravou zákona – to je ten základný kameň, na ktorom chceme postaviť argumentačnú bázu občianskej spoločnosti.“

Transparentnosť neziskového sektora: „Tú nemôže diktovať splnomocnenec, ale musíme podporovať všetky samoregulačné kroky MNO, ktoré k transparentnosti smerujú. Ide aj o chýbajúce etické štandardy a stanovenie toho, kto do sektora patrí a kto už nie. Máme pomenované takéto otázky, alebo nás ešte len čaká neziskováky nástenkový tender?“
Financovanie: Mechanizmus 3 % sa podarilo dostať do návrhu zákona o dobrovoľníctve, ale ostali mnohé otvorené otázky. Čo všetko v občianskej spoločnosti má štát financovať a akým

mechanizmom? Pôjdeme v podpore štátu anglo-americkou cestou, kde si vláda dohoduje so sektorom kontrakty na vykonávanie verejnoprospešných činností, alebo nemeckou cestou, kde sektor priamo vykonáva služby, ktoré štát nezabezpečuje, alebo škandinávskou, kde sú tieto služby ponúkané paralelne oboma partnermi? Chceme ísť cestou verejných obstarávaní, priamych platieb alebo cestou grantov? Samostatný fond alebo rozhodovanie po ministerstvách, rozhodovanie na národnej úrovni alebo po regiónoch. O čom chceme vyjednávať?“

Téma partnerstva: „Je pre mňa najdôležitejším bodom. Korektný vzťah a záväzky z jednej i druhej strany. Kto uzaviera takéto kontrakty s vládou – platformy, alebo iné subjekty? Tento dialóg s vládou nebudem viesť sám, musíme ho viesť spoločne.“

Z diskusie medzi účastníkmi sme vybrali:

Štát a tretí sektor

Cieľom v oblasti spolupráce je, aby sa MNO stali pre štátne inštitúcie relevantným a rovnocenným partnerom. Preto by mali spĺňať niekoľko podmienok:

- Mali by byť dostatočne štruktúrované a disponovať potrebným ľudským potenciálom,
- Mala by existovať sieť organizácií s podobným zameraním, ktorá by bola charakterizovaná pravidelnou a kvalitnou komunikáciou, kde by bola zväčšená možnosť vzájomnej koordinácie.

Účastníci dospeli k názoru, že nie je možné odpovedať na otázku, kto by mal byť tým „správnym“ partnerom z mimovládneho sektora pre štát vzhľadom na špecifickosť fungovania jednotlivých rezortov. Je však nutné zamedziť kamuflovaniu spolupráce štátnej

správy s občianskou spoločnosťou prostredníctvom pro forma rokovanií s jedinou organizáciou alebo platformou. Rezorty majú spolupracovať s už etablovanými/overenými partnermi (platformami a /alebo organizáciami), ale zároveň ostať otvorené spolupráci s novými „hráčmi“ v treťom sektore. Ďalšou z tém silne pocítovaných najmä organizáciami orientovanými na klientov je byrokratické zaťaženie ich činnosti. Vnímajú, že do ich vzťahu s klientmi príliš vstupujú mnohé inštitúcie.

Tretí sektor a Národná rada Slovenskej republiky

V súvislosti zo vzťahom medzi parlamentom a mimovládny sektorom sa diskutovalo o témach prístupu k voleným zástupcom v NR SR a o nastolovaní občianskych tém pre ich rokovania prostredníctvom petičného zákona. V súčasnosti je prístup predstaviteľov tretieho sektora výrazne obmedzený rôznymi administratívnymi prekážkami. Diskutujúci dospeli k nevyhnutnosti nielen znížiť kvórum tak, aby reálne reflektovalo počet obyvateľov a možnosti zberu podpisov, ale aj spresniť povinnosti NR SR vyplývajúce z prerokovania petície.

Platformy – vzťah medzi sebou

V diskusiách o nutnosti koalície všetkých platforiem sa účastníci zhodli na tom, že vzhľadom na diverzitu, nie je možné vrátiť sa späť k systému jediného Grémia tretieho sektora a jediného hovorcu reprezentujúceho celý mimovládny sektor. Inštitucionalizovaný sys-

tém by mohol koordinovať aktivity jednotlivých platforiem a organizácií v témach presahujúcich tematické zameranie jednotlivých platforiem.

Financovanie MNO

Diskusia poukázala na problémy na viacerých úrovniach:

- v definovaní základných rámcov financovania na úrovni zákonov a ich nejednotnej interpretácii (medzi rôznymi sektormi, úradmi, úradníkmi),
- v stanovovaní príliš obmedzujúcich alebo kontraproduktívnych zmluvných podmienok pre využitie verejných prostriedkov (napr. zamedzenie využitia podpory na mzdy...),
- vo finančných tokoch určených na činnosť MNO, v ich načasovaní a (ne)flexibilitate (najmä otázka zálohových platieb a predfinancovania projektov).

Účastníci navrhli identifikovať základné spoločné pravidlá pre financovanie mimovládnych organizácií, s ktorými by mohli pracovať všetky rezorty.

Ďalej sa diskutovalo o asignácii dane z príjmu fyzických a právnických osôb, o firemnej filantropii, individuálnom darcovstve a o podnikaní. Zhodli sa v tom, že chýba zákonník neziskového práva. Bolo by potrebné zaviesť politiku podpory vstupu neziskových organizácií do trhového prostredia, či už s alebo bez možnosti daňových úľav. Ďalším pozitívnym opatrením by bolo zjednodušenie klasifikácie zdaňovaných a nezdaňovaných činností MNO kvôli zabráneniu rôznych interpretácií a dezinterpretácií. V oblasti verejných financií a EÚ fondov sa diskutovalo o monitorovaní a programovaní. Je potrebné vytvoriť permanentné pracovné skupiny, ktoré by pomohli nastaviť formálne záležitosti o rozhodovaní.

Verejná prospešnosť

Viacere pre tretí sektor dôležité pojmy a nástroje sú podchytené v zákonoch len čiastočne, nepriamo alebo vôbec nie. Problém spôsobuje nejednotná interpretácia znenia zákonov rôznymi úradmi a jednotlivými úradníkmi. Chýbajú záväzné výklady, prípadne zjednocujúce metodiky a usmernenia, ktoré by zladili prax a zoštandardnili prostredie. Zvlášť sa upozornilo na nedostatočné a nejasné definovanie pojmu verejnej prospešnosti.

Dobrovoľníctvo

Viac ako štvrtina Slovákov nad 15 rokov pracuje ako dobrovoľníci formálne a približne polovica neformálne, niektorí cez dobrovoľnícke centrá. Tie sú však poddimenzované. Samostatnou témou zostáva zmluvný vzťah organizácie s dobrovoľníkmi. Rozvoj dobrovoľníctva napomáha napr. zbieranie nápadov v zahraničí, virtuálne darcovstvo, propagácia prostredníctvom sociálnych sietí.

Médiá

„Médiá kedysi zaujímalo, čo robíme – teraz ich už nezaujímajú.“ Je čoraz ťažšie zaujať pozitívnymi správami. Na lokálnej a regionálnej úrovni je medializácia úspešnejšia, ak sa darí vzťah budovať s konkrétnymi novinármi a aktivity načasovať s ohľadom na médiá.

Vznikla zhoda v tom, že verejnoprávne médiá si úlohu neplnia a často nereagujú ani na najkľúčovejšie veľké témy (úspešné petície, diskusie k zákonom – dobrovoľníctvo...). Často sa zabúda že verejnoprávna je aj TASR. Účastníci smerom dovnútra odporúčali:

- nevyhnutnosť zlepšovať zručnosti mimovládnych organizácií v práci s médiami,
- sústrediť sa na informovanie a vzdelávanie novinárov a študentov žurnalistiky, na spoluprácu MVO s fakultami žurnalistiky .

Nový mestský aktivizmus

V súčasnosti sa dynamicky rozširujú nové formy občianskej participácie, neformálne spontánne komunitné iniciatívy, ktorých cieľom je najmä kultivácia prostredia. Fungujú na dobrovoľníckom princípe, preto ich aktivity nie sú určované dostupnosťou finančných prostriedkov, čo vysvetľuje ich inovatívnosť a efektivitu. Využívajú nové IT technológie, sociálne siete a pod. Účastníci odporúčajú splnomocnencovi vytvárať podmienky pre spoluprácu aj s týmito organizáciami.

Spolupráca rómskych MNO a štátu

Situáciu charakterizuje absencia lídrov, personálna poddimenzovanosť a postupné zánikanie reálne fungujúcich organizácií. Špecifickým problémom je desegregácia školstva. Kľúčom sú dlhodobé kontinuálne programy, ktoré sú diverzifikované podľa potrieb konkrétnych komunít.

Komplexne spracované výstupy z konferencie budeme mať zverejnené na web stránke www.zpmpvsr.sk v novembri 2011. Druhý deň konferencie prebehli dve panelové diskusie na témy:

„Sme pripravení spolupracovať v spravodlivosti, oblasti sociálnych vecí a rodiny a financovaní? Sme pripravení spolupracovať v oblasti životného prostredia, regionálnom rozvoji a vzdelávaní?“

Tieto diskusie boli predelené **vystúpením premiérky Ivety Radičovej:**

„Sme svedkami vytvárania precedensu, že korupcia sa nebude trpieť ani priamo u našich podnikateľov alebo spolupracovníkov,“ Predsedníčka vlády účastníkov konferencie informovala o svojej minulotýždňovej ceste do USA, kde sa na pozvanie prezidenta Baracka Obamu zúčastnila na slávnostnom uvedení Iniciatívy

o otvorenom vládnutí, tzv. Open Government Initiative. Vyjadrila radosť, že aj Slovensko je súčasťou tejto iniciatívy a pripomenula slová amerického prezidenta, ktorý vysoko ocenil kroky vlády SR v oblasti zvyšovania transparentnosti. „Sme na vás hrdí“, povedal vtedy I. Radičovej B. Obama.

I. Radičová v prejave uviedla, že spolupráca signatárov Iniciatívy o otvorenom vládnutí je založená na podpore štyroch základných bodov:

1. Zvýšenie informovanosti verejnosti o aktivitách vlády, hlavne v oblasti fiskálnej transparentnosti. „Ide o proaktívnu politiku štátu pri systematickom zverejňovaní informácií o výdavkoch štátu vo formáte, ktorý je ľahko dostupný verejnosti a ktorý jej umožní jednoducho vyhodnocovať efektivitu napĺňania jednotlivých politik štátu,“ vysvetlila I. Radičová.
2. Podpora občianskej spoluúčasti. „Pokladám tento bod za jeden z najdôležitejších v rámci tejto iniciatívy a myslím, že na tomto poli nás čaká aj najviac práce,“ uviedla predsedníčka vlády a dodala, že je potrebné viac otvoriť dvere úradov, aby sa medzi občanmi a úradmi pravidelne komunikovalo. „Ale samotná komunikácia nestačí! Je potrebné preniesť tieto hlasy do tvorby reálnej politiky, je potrebné prekonať nedôveru, ktorá znemožňuje akúkoľvek spoluprácu a bráni efektívnej zmene,“ zdôraznila. Kľúčové v tejto oblasti je podľa I. Radičovej vytváranie partnerstiev medzi mimovládny organizáciami a štátnymi inštitúciami.

3. Implementácia najvyšších štandardov profesionálnej integrity v administratíve. Vláda I. Radičovej sa zaviazala pokračovať v rozširovaní antikorupčných opatrení. „Chceme posilňovať prevenciu a zabezpečiť, aby korupčné správanie sa bolo čo

najskôr odhalené a potrestané. Táto vláda robí v tomto smere viaceré kroky, ktoré prinášajú častokrát aj osobne bolestivé, ale reálne výsledky a zmeny,“ povedala premiérka.

4. Zvyšovanie otvorenosti a zodpovednosti vlády prostredníctvom nových technológií. „Tento pilier je o využití nových technológií na vytvorenie online komunikácie, na výmenu informácií v oveľa rýchlejšom a pružnejšom prostredí, ako to bolo doposiaľ,“ uviedla I. Radičová.

Základné body Iniciatívy o otvorenom vládnutí sú spojené jednou podstatnou líniou, a tou je ochota vlády a jej predstaviteľov otvoriť dvere občanom, zdieľať s nimi podstatné informácie a nájsť vhodné nástroje, ktoré budú zabezpečovať spoluprácu v jednotlivých oblastiach ich života. **Cieľom iniciatívy je podľa slov Baracka Obamu to, že chceme posilniť našich občanov a chceme im slúžiť lepšie. „To je cieľ, ku ktorému sa dnes zaväzujem,“ vyhlásila predsedníčka vlády Iveta Radičová.**

Spracovala: **PhDr. Iveta Mišová** (účastníčka konferencie) na základe podkladov pracovníkov PDCS, o.z. a tlačovej správy Úradu vlády (<http://www.vlada.gov.sk/i-radicova-chceme-posilnit-nasich-obcanov-a-chceme-im-sluzit-lepšie-to-je-ciel-ku-ktoremu-sa-dnes-zavazujem/>).

Deinštitucionalizácia v Slovenskej republike

V prvej polovici roka 2011 vznikla pri Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR široká pracovná skupina, ktorej cieľom bolo pripraviť a rozbehnúť proces deinštitucionalizácie sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti. Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (ďalej Stratégia D-I) bola začiatkom augusta schválená vedením MPSVR SR a momentálne je pripravená na schválenie Vládou SR. Slovensko sa touto stratégiou hlási k celosvetovému trendu systematického odstraňovania dôsledkov dlhodobu uplatňovaného, modelu inštitucionálnej starostlivosti a prechodu na služby komunitného charakteru.

Cieľom Stratégie D-I, vychádzajúcej z princípov a odporúčaní správy Ad-Hoc expertnej skupiny EÚ pre deinštitucionalizáciu z roku 2009 a viacerých medzinárodných dokumentov (Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovor o právach dieťaťa a ďalšie), je vytvorenie a zabezpečenie podmienok pre nezávislý a slobodný život všetkých občanov, odkázaných na pomoc spoločnosti, v prirodzenom sociálnom prostredí komunity. Stratégia to chce dosiahnuť prostredníctvom komplexu kvalitných alternatívnych služieb vo verejnom záujme (vytváranie nových služieb a opatrení a/alebo rozširovanie a využívanie existujúcej siete komunitných služieb), ktoré im umožnia slobodný a nezávislý spôsob života s podporou komunity, odborníkov, členov rodiny, dobrovoľníkov. Dôležitú úlohu pri tom zohráva prechod z prevažne inštitucionálneho spôsobu poskytovania sociálnych služieb na

komunitnú starostlivosť a rozšírenie alternatívnych možností uspokojovania potrieb týchto osôb. Stratégia D-I má šesť základných opatrení, na ktorých sa začalo pracovať:

1. Utvorenie právnych podmienok na podporu deinštitucionalizácie v sociálnych službách.
2. Príprava Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2011 – 2015.
3. Prehodnotenie aktuálnej Koncepcie zabezpečenia výkonu súdnych rozhodnutí a aktualizácia Koncepcie zabezpečenia výkonu súdnych rozhodnutí na roky 2011 – 2015 s výhľadom do roku 2020 (plán transformácie a deinštitucionalizácie ústavnej starostlivosti v detských domovoch).
4. Príprava Národného projektu podpory deinštitucionalizácie služieb starostlivosti.
5. Príprava Národného projektu podpory deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.
6. Zriadenie Výboru expertov pre deinštitucionalizáciu.

Proces deinštitucionalizácie nie je vôbec jednoduchý a jeho prechodné obdobia sú finančne náročné, a preto ho na Slovensku nie je možné začať robiť celoplošne. V najbližších rokoch 2011 – 2015 sa budú opatrenia Stratégie D-I pilotne overovať v rámci Národných projektov podpory deinštitucionalizácie, vo vybraných zariadeniach a komunitách.

Následne, po ich vyhodnotení a v rámci ďalšieho programového obdobia (2014 – 2020), bude proces deinštitucionalizácie pokračovať vo väčšom rozsahu, so zapracovaním získaných poznatkov z pilotných projektov a s konečným cieľom celkového prechodu z inštitucionálnej na

komunitnú starostlivosť na celom Slovensku.

PhDr. Miroslav Cangár, MPSVR SR

Veľké zariadenia TRASSte sa!

Transformácia umožňuje ľuďom s postihnutím, ktorí sú klientmi zariadení sociálnych služieb, opustiť veľké inštitúcie ústavného typu a začať život taký, aký je bežný pre ich rovesníkov bez postihnutia. S náležitou podporou sú ľudia s postihnutím schopní žiť v bežných malých domácnostiach, vykonávať väčšinu činností v starostlivosti o seba alebo chodiť do zamestnania či chráneného denného programu. Nie je dôvod na to, aby trávili svoj život v unifikovaných ústavných inštitúciách.

Národné centrum podpory transformácie sociálnych služieb v ČR

Ako príklad dobrej praxe transformácie sociálnych služieb, nám môže poslúžiť projekt **Podpora transformácie sociálnych služieb** (TRASS), ktorý realizuje Odbor sociálnych služieb a sociálneho začleňovania Ministerstva práce a sociálnych vecí v Českej republike. Do projektu je zapojených 32 organizácií, poskytujúcich sociálne služby zo všetkých krajov Českej republiky.

Verejnou zákazkou bol vytvorený inštitút Národného centra pre transformáciu sociálnych služieb. Národné centrum podporuje zapojené organizácie posilnením personálnych kapacít, potrebných pre zvládnutie transformačného procesu. V každej zapojenej organizácii má odborného pracovníka na 0.5 úväzku a v každom zapojenom kraji pracovníka na celý úväzok. Centrum ďalej vzdeláva

pracovníkov zapojených organizácií a ďalších inštitúcií, podieľajúcich sa na transformácii. Zaisťuje štyri viacdenné vzdelávacie programy a rad jednorazových seminárov a workshopov. Ďalej poskytuje konzultácie a metodickú podporu pri tvorbe transformačných plánov a investičných projektov. Má tiež za úlohu informovať verejnosť o transformačnom procese a podporovať verejnú diskusiu o deinštitucionalizácii sociálnej starostlivosti.

Jedným z cieľov projektu je vytvoriť plány transformácie. Transformačné plány sú dokumenty, ktoré prispievajú k úspešnej príprave a realizácii zmien sociálnych služieb tak, aby umožňovali svojim užívateľom život v bežnom prostredí. Transformačné plány vychádzajú z potrieb užívateľov, zistených pomocou metodiky, vytvorenej v tomto projekte. Ďalej vychádzajú zo súčasnej situácie zariadení (štruktúra klientov, personálne kapacity, materiálne podmienky a pod.) a z územných zdrojov (dostupnosť verejných služieb, napr. školy, doprava a pod.). Transformačné plány pripravujú jednotlivé organizácie zapojené do projektu. Do augusta 2011 bolo schválených 17 transformačných plánov.

Organizácie zapojené do projektu môžu využiť investičné prostriedky na vytvorenie nových komunitných foriem bývania a sociálnych služieb. Tieto prostriedky môžu čerpať z Integrovaného operačného programu na základe schválených transformačných plánov, ktoré popisujú spôsob, akým bude v danej organizácii prevedené zmena poskytovania sociálnych služieb. Na príprave a realizácii transformácie v jednotlivých zariadeniach sa podieľajú odborníci nielen z oblasti sociálnych služieb. Boli vytvorené tzv. multidisciplinárne

transformačné tímy, v ktorých sú zastúpení aj odborníci na ekonomiku a ďalšie potrebné oblasti. K transformácii prispievajú tiež regionálne transformačné tímy, ktoré na úrovni krajov zaisťujú potrebné informácie a postupy. Na činnosti tímov sa podieľajú aj krajskí politici.

Vo vybraných zariadeniach budú prebiehať vzdelávacie programy na troch úrovniach – pre manažment zariadenia, pre sociálnych pracovníkov a pre pracovníkov v priamej starostlivosti. Tieto programy budú zamerané hlavne na riadenie zmien v organizácii, posudzovanie užívateľov a zvládnutie metód starostlivosti v posune od zdravotnícko-ošetrovateľského k asistentsko-podpornému modelu starostlivosti. Poskytovateľom sociálnych služieb je vďaka projektu zabezpečená aj metodická podpora a supervízia.

Podľa www.trass.cz a www.mpsv.cz pracovala **Miroslava Vávrová**

Poslanci posunuli zákon o dobrovoľníctve do 2. čítania

Viete, že už od 1. decembra 2011 by mal nadobudnúť účinnosť nový zákon – zákon o dobrovoľníctve? Samozrejme za predpokladu, že 2. čítanie i ďalšie legislatívne postupy dopadnú podľa očakávaní autorov návrhu zákona. Veľkú iniciatívu pri jeho presadzovaní vyvinulo najmä o. z. C.A.R.D.O. Pred voľbami v júni 2010 požiadalo všetky politické strany o vyjadrenie sa k podpore rozvoja dobrovoľníctva na Slovensku, medzi iným aj k tvorbe zákona o dobrovoľníctve. Nová vláda potom zákon o dobrovoľníctve zaradila medzi svoje

programové priority. Gestorom zákona o dobrovoľníctve sa stalo Ministerstvo vnútra SR. To na svojej internetovej stránke nedávno informovalo o aktuálnom stave návrhu zákona, ako i o jeho obsahu.

Cieľom návrhu je odbúrať administratívne prekážky, ktoré by sťažovali výkon dobrovoľníckej činnosti a stransparentniť dobrovoľníctvo ako všeobecne uznávanú činnosť vykonávanú fyzickými osobami vo verejnosprospešnom záujme.

Dobrovoľník, podľa tohto návrhu, je fyzická osoba, ktorá na základe svojho slobodného rozhodnutia bez nároku na odmenu poskytuje inej osobe s jej súhlasom dobrovoľnícku činnosť založenú na svojej schopnosti, zručnosti alebo vedomosti a splňa podmienky dané týmto zákonom. Činnosť poskytuje na základe zmluvy o dobrovoľníckej činnosti uzavretej s tým, komu ju poskytuje, alebo s vysielajúcou organizáciou. Ide najmä o činnosť, ktorá sa poskytuje:

- osobám so zdravotným postihnutím, cudzincom, ľuďom počas výkonu trestu, závislým,
- pri starostlivosti o deti,
- pri odstraňovaní následkov prírodných katastrof,
- pri tvorbe, ochrane alebo zlepšovaní životného prostredia,
- pri odstraňovaní foriem sociálneho a ekonomického znevýhodnenia.

Za dobrovoľníctvo sa nepovažuje činnosť

- vykonávaná medzi manželmi alebo blízkymi osobami,
- vykonávaná v rámci podnikania alebo pracovnoprávneho vzťahu,
- vzájomná občianska alebo susedská výpomoc,
- vykonávaná osobou mladšou ako 15 rokov.

Vysielajúcou organizáciou dobrovoľníka môže byť iba právnická osoba, ktorá má organizovanie, resp. sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti v predmete činnosti a je

- občianskym združením,
- nadáciou,
- neziskovou organizáciou poskytujúcou všeobecne prospešné služby,
- cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou,
- školou alebo školským zariadením.

Dobrovoľnícku činnosť môžu využívať aj štátne orgány, VÚC, obce a ich organizácie.

Zákonom o dobrovoľníctve sa novelizujú aj ďalšie zákony, ktoré majú vzťah k výkonu dobrovoľníckej činnosti. Vyjadruje sa tak verejný záujem o podporu dobrovoľníctva. Ide o zmeny v Zákonníku práce, zákone o dani z príjmov a o miestnych daniach. Dobrovoľník, ktorý odpracuje aspoň 40 hodín, bude, napríklad, môcť odvieť ľubovoľnej neziskovej organizácii až 3 % z daní. Navrhované zmeny slúžia ako motivačný prvok na výkon dobrovoľníctva.

Zdroj: www.dobrovolnictvo.sk, www.minv.sk

Zasadnutie výborov

Zasadal Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím: 6. septembra 2011 sa na MPSVR SR uskutočnilo prvé zasadnutie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím (ďalej len „Výbor“), ktoré otvoril a viedol predseda Výboru – podpredseda vlády SR a minister Jozef Mihál. Členovia Výboru prerokovali a schválili rokovací poriadok a zvolili Branislava Mamojku (predseda NROZP v SR)

za podpredsedu Výboru. Ďalším bodom programu bola voľba delegáta do Výboru pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania, zvolená bola Iveta Mišová (riaditeľka RC ZPMP v SR).

Nasledovala diskusia k plánu činnosti výboru na rok 2011. Podľa ustanovenia čl. 4 ods. (1) štatútu výbor plní úlohy podľa vlastného plánu činnosti v súlade s plánom činnosti Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (poradný orgán vlády), ktorý nadväzuje na plán činnosti Vlády SR a plán legislatívnych úloh vlády. Výbor spolupracuje a koordinuje svoju činnosť s ostatnými výbormi rady.

Schválený plán činnosti odzrkadľuje prioritu Výboru na najbližšie obdobie do konca roka 2011, ktorou je prvá etapa prác na zostavovaní nového Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím, ako aj príprava návrhov stanovísk a uznesení k návrhom zákonov. Organizácie osôb s mentálnym postihnutím vo výbore zastupujú Iveta Mišová a Ľubica Vyberalová.

Zasadal Výbor pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania.

20. septembra 2011 sa na Úrade vlády uskutočnilo prvé zasadnutie Výboru pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania (ďalej Výbor). Predsedom Výboru je Karol Chmel, podpredseda vlády SR pre ľudské práva a národnostné menšiny. Ten rokovanie otvoril a zúčastnil sa takmer celého jeho trvania. Vo svojom príhovore zdôraznil dôležitosť poslania Výboru, pretože vzdelávanie všetkých v hlavnom prúde je kardinálny problém (nielen Slovenska), ktorý

je potrebné akútne riešiť. Aj z toho dôvodu sa pod jeho záštitou bude dňa 8. 11. 2011 konať Konferencia o inkluzívnom vzdelávaní, na ktorú pozval členov Výboru.

Výbor v súčasnosti, vzhľadom na svoju prierezovosť, kde 7 členov je z iných výborov Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ešte nemá plný počet členov. Zasadnutia výborov, ktoré ešte nenominovali svojho zástupcu, sa uskutočnia do konca septembra. Z toho dôvodu sa podpredseda Výboru bude voliť na ďalšom zasadnutí. Bol schválený len Rokovací poriadok Výboru a návrh Dodatku k Štatútu Výboru, ktorý sa týka prizývania zástupcu Výboru Národnej rady pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport na rokovanie; jeho člen Pavol Goga už bol prítomný na tomto zasadnutí.

Na zasadnutí Výboru predniesla p. Ondrášová Odpočet plnenia úloh Národného plánu výchovy k ľudským právam na r. 2005 – 2011. Pani Šarlota Pufflerová informovala o činnosti a nečinnosti Národnej komisie pre výchovu k ľudským právam.

Ďalším bodom rokovania bolo schválenie Plánu činnosti Výboru. Hlavnou činnosťou bude participácia na vypracovaní Národného plánu výchovy k ľudským právam, ktorý by mal byť schválený vládou SR do roka. V tejto súvislosti zasadnutie Rady vlády pre ľudské práva národnostné menšiny a rodovú rovnosť v polovici novembra 2011 bude zamerané na stratégiu začleňovania Rómov so spoločnosti.

PhDr. Iveta Mišová
a **Mgr. Ľubica Vyberalová**

Voľba nie je možnosť, ale právo pre všetkých!

V auguste začalo ZPMP v SR realizovať nový projekt pod názvom **Voľba nie je možnosť, ale právo pre všetkých**. Tento projekt je podporený Úradom vlády SR v rámci výzvy Ochrana a podpora základných práv a slobôd. Projektom riešime nepriaznivú situáciu niektorých osôb s mentálnym postihnutím, duševnou poruchou a seniorov pri uplatňovaní ich politických práv, **konkrétne aktívneho a pasívneho volebného práva**. Cieľom projektu je analýza súčasného stavu a návrh dočasných opatrení na odstránenie bariér, ktoré znemožňujú voliť znevýhodneným osobám. Predmetom analýzy je posúdenie možnosti cieľovej skupiny zúčastniť sa volieb, právne predpisy, ktoré ich účasť/neúčasť upravujú a následne vyhodnotenie súlad/nesúlad reality s existujúcou antidiskriminačnou politikou v podmienkach SR. Na základe analýzy pripravíme návrhy opatrení, prípadne návrhy na zmenu volebných zákonov, pokiaľ sú v rozpore s ústavou SR, Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, prípadne s inými dokumentmi. Opatrenia sa zamerajú na odstránenie tých právnych bariér, ktoré neumožňujú niektorým osobám zúčastniť sa volieb, na odstránenie faktických bariér, ktoré im znemožňujú zúčastniť sa volieb v praxi a na vytvorenie podporných mechanizmov, ktoré zabezpečia prekonanie praktických prekážok (napríklad o vytvorenie nástrojov na informovanie o voľbách a spôsobe hlasovania v ľahko zrozumiteľnom jazyku, možnosť hlasovať pomocou asistenta, ale aj vytvorenie metodických pokynov členom miestnych volebných okrskov o hlasovaní ľudí s postihnutím) a na vytvorenie kontrolných mechanizmov, ktoré zabraňujú tomu, aby boli osoby

s postihnutím zneužitú v tejto oblasti. Priame výstupy budú slúžiť ako podklad pre implementáciu antidiskriminačnej politiky.

Jednou z plánovaných aktivít bola i organizácia okrúhleho stola, ktorý sme zrealizovali 30. augusta v Bratislave. Okrem zástupcov ZPMP v SR sa okrúhleho stola zúčastnili aj zástupcovia ďalších organizácií zastupujúcich znevýhodnené skupiny ľudí: Spoločnosť Downovho syndrómu, Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Mental Disability Advocacy Centre Budapešť. Liga ľudských práv Brno, Disability Rights Center Budapešť, Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR, ODOS – Otvorme dvere, otvorme srdcia, Občan, demokracia a zodpovednosť, DSS Hestia Pezinok, PSC Impulz ZPMP v Petržalke, ZPMP Echo Bratislava.

Obsahom okrúhleho stola bolo predovšetkým oboznámiť sa s aktuálnou situáciou v uplatňovaní politických práv znevýhodnených skupín. V úvode stretnutia právnička Zuzana Stavrovská predstavila analýzu právneho stavu v oblasti uplatňovania volebného práva znevýhodnenými skupinami na Slovensku. Zaujímavosťou súčasnej situácie je napríklad fakt, že aj keď súčasná legislatíva umožňuje obmedziť alebo úplne znemožniť ľuďom zúčastniť sa volieb ako volič, nerieši otázku práva byť volený pri obmedzení právnej spôsobilosti. Následne právnik Ján Fiala predstavil aj niekoľko rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva v prospech ľudí pozbavených volebnej spôsobilosti. Tieto rozhodnutia by mohli pozitívne ovplyvniť aj konanie a rozhodovanie súdov na Slovensku.

Právnik Maroš Matiaško upozornil na dôležitú úlohu Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a na jeho možné dopady na legislatívu týkajúcu sa volebného práva. Koordinátorka projektu Iveta Mišová prezentovala názory zamestnancov zariadení sociálnych služieb, ktoré získala dotazníkovým prieskumom. Zástupcovia znevýhodnených skupín ľudí prezentovali skúsenosti s uplatňovaním volebného práva u rôznych znevýhodnených skupín v praxi. Konštatovali, že prakticky neexistuje podpora pri uplatňovaní volebného práva a komplikovaný je aj samotný výkon volebného práva.

Účastníci okrúhleho stola sa zhodli na tom, že je nevyhnutná zmena pri posudzovaní volebnej spôsobilosti a rozhodnutie o volebnej spôsobilosti by sa malo prijímať na základe individuálnych posúdení. Snaha o zmenu situácie v oblasti uplatňovania volebného práva znevýhodnenými skupinami ľudí bude aj naďalej predmetom realizovaného projektu Voľba nie je možnosť, ale právo pre všetkých. V priebehu novembra bude analýza a návrh opatrení spracovaná a vydaná v podobe brožúry. Následne začiatkom decembra zrealizujeme celoslovenský seminár, na ktorom nielen odprezentujeme výstupy projektu a návrhy odporúčaní pre Vládu SR, ale najmä otvoríme verejnú diskusiu na túto novú tému. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR v rámci dotačného programu Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedné Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR.

Spracovali: **Mgr. Marián Horanič**,
PhDr. Iveta Mišová

Pracovno-priateľský pobyt v Nemecku

Lebenshilfe Stassfurt. Malilinká dedinka Thartun v krásnom prostredí. Neďaleko ubytovacieho zariadenia tečie rieka Bode, okolo lesy, futbalové ihrisko, možnosť vypožičania bicyklov aj trojkolky, africké kozy za plotom, krásna terasa s kútom na grilovanie, hojdačka v tvare veľkého košíka... Miesto ideálne na relaxačné pobyty. Tak si dnes na to spomínam...

Vďaka finančným prostriedkom vyzbieraných počas Tesco zbierky sme si konečne splnili sen. Do Nemecka sa vybrala 28 členná delegácia z mesta Dunajská Streda. 10 mladých ľudí s postihnutím v sprievode rodičov a odborníci zo špeciálnej poradne. Naša prosba na nemeckého partnera bola, aby nám ukázal, aké pracovné príležitosti a možnosti bývania majú ľudia s postihnutím v Nemecku. Cesta i s krátkou prestávkou v Drážďanoch nám trvala 12 hodín. Do Thartunu sme dorazili 13. júna 2011. Pred prvou exkurziou sme zvládli rannú rozčvičku aj zalievanú kávu, dobré raňajky a malú prechádzku. Plní energie sme sa potom vydali do Stassfurtu. Pán Labudde mladší nás privítal. Priznal sa, že takú veľkú skupinu tam ešte nemali a poďakoval sa nám, že sme priviedli aj našich členov s postihnutím. Po vzájomnom predstavení sme videli prvé dielne. Pracovné kolektívy tvorili menšie skupiny. Každý pracovník bol zaradený do baliaceho procesu. Balili sa tu súčiastky do umývacieho drezu pre hypermarkety, pre taliansky trh balili jednorazové popolníky po 5 kusov. Balázs sa na mňa obrátil s úsmevom: „Aj my by sme to dokázali.“ Zamestnanci, ktorí majú epilep-

tické záchvaty, mali na hlave ochranné helmy. Oslobodenie od práce kvôli postihnutiu nemá v Nemecku nikto. Pracovali tu aj pracovníci s iným zdravotným postihnutím, napríklad aj duševnými poruchami. To ma prekvapilo. Prešli sme do denného stacionára. Videli sme veľmi vážne ochorenia. Pre ležiacich majú zabezpečenú prepravnú službu. Opatrujú ich špeciálni pedagógovia. Pracujú podľa denného režimu. Po obede využívajú *snoezelen*, relaxačnú miestnosť. V miestnosti na osobnú hygienu je zas prebaľovacie zariadenie, prispôbené váhe dospelých ľudí. Tu sme si urobili krátku prestávku na terase, kde nám pán Labudde a vedúca prevádzky odpovedali na naše otázky. Zdalo sa mi, že naši rodičia porovnávali situáciu na Slovensku s tým, čo sme práve videli.

Čo sa mi najviac páčilo? Najbližšie môjmu srdcu je Egel. Egel je dedina, ale všetko, čo je v Stassfurte, je aj tu, len v menšom – počtom obyvateľov a pracovníkov. Tu sme videli, ako dokážu viesť samostatný život. Jeden pán mi s radosťou ukázal svoj domček (podporované bývanie) v uličke s radovou zástavbou. Páčilo sa mi, že sa k nám pridal ako sprievodca a pre pána Labuddeho to bola samozrejmosť.

Mojím snom je, aby aj naši mladí ľudia mali možnosť pracovať a bývať samostatne, aby k nám prišli domov len na návštevu, tak

isto, ako k iným rodičom chodia ich deti bez postihnutia. Čo sme si uvedomovali nad toľkými pracovnými príležitosťami pre ľudí s postihnutím? Z jednej strany sklamanie, že bežné spôsoby v Nemecku sú u nás stále len snom. Z druhej strany to bol obdiv a radosť z toho, že rovesníci našich detí v dospelosti žijú plnohodnotný život. Prekvapila ma ich samostatnosť, zodpovednosť, presnosť, kvalita. Majú zabezpečenú prácu a môžu si sami vybrať, do akého typu bývania pôjdu. Zariadenie podporovaného bývania s najväčšou kapacitou je v centre mesta. Klienti sú rozdelení po skupinách. Každá skupina má svoju kuchynku a spoločenskú miestnosť. Úlohy v starostlivosti o domácnosť majú rozdelené. Z bývania chodia do práce, kto potrebuje, má k dispozícii prepravnú službu.. Po práci samostatne chodia do obchodu na nákupy, na prechádzky...

Agi Cséfalvay,
ZPMP Dunajská Streda

centrála informuje

Projekt - Participácia detí a mládeže v Slovenskej republike

HODNOTENIE POLITIKY

Mgr. Miroslava Petrovičová sa ako zástupca za NROZP zapojila do projektu **Participácia detí a mládeže v Slovenskej republike – Hodnotenie politiky**. Projekt prebiehal od januára do mája 2011. Hodnotenie vychádza z Rámca procesu hodnotení politik pre hodnotenia Rady Európy o participácii detí a mládeže 2010-2011.

Všeobecným cieľom hodnotenia bolo:

- poskytnúť členským štátom analýzu rozsahu, v akom legislatíva a politiky v ich krajinách dodržiavajú práva stanovené v Dohovore OSN o právach dieťaťa týkajúce sa participácie detí a mládeže a ich vplyvu na rozhodovanie,
- poskytnúť členským štátom rady a odporúčania, ktoré im pomôžu s implementáciou medzinárodných a vnútroštátnych ustanovení o participácii detí a mládeže do praxe,
- prispieť k vypracovaniu komparatívneho rámca v oblasti participácie detí a mládeže v jednotlivých členských štátoch a identifikácii „parametrov“ participácie.

Výsledky procesu hodnotenia prispievajú k vytvoreniu celoeurópskych usmernení o zaradení participácie detí a mládeže do rôznych úrovní rozhodovania a príprave

vzdelávacích a školiacich nástrojov pre oblasť participácie detí a mládeže. Hodnotenie sa zameriavalo na participáciu detí a mládeže v nasledujúcich oblastiach:

- rodina,
- náhradná starostlivosť,
- zdravotná starostlivosť,
- vzdelávanie a škola (vrátane vzdelávania v materských školách a predškolských zariadeniach),
- mimoškolská činnosť (šport, umenie, odpočinok, vplyv na verejné priestory),
- prípady násilia,
- súdne a administratívne konania (vrátane trestného a imigračného konania),
- verejný život a občianska spoločnosť (politické činnosti, zapojenie sa do demokratického procesu na miestnej a celoštátnej úrovni, organizácie a činnosti vedené deťmi a mládežou),
- deti v médiách.

Zadáateľom hodnotenia politiky participácie detí a mládeže bola Rada Európy a nadväzuje na projekt uskutočnený v pilotnej krajine Fínsku, kde bola metodológia analýzy participácie detí a mládeže otestovaná. Do procesu hodnotenia sa zapojila široká škála expertov spolu s deťmi a mládežou.

Slovenský sekretariát Výboru ministrov pre deti vytvoril hodnotiaci tím krajiny, ktorého činnosť koordinuje Slovenský národný koordinátor. **Hodnotiaci tím krajiny** bol zložený zo zástupcov slovenských ministerstiev, Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa právami detí a mládeže, poradného orgánu vlády pre rómske spoločenstvá, slovenského ombudsmana (verejného ochrancu práv), Združenia miest a obcí Slovenska, Združenia

samosprávnych krajov SK8, Rady mládeže Slovenska, expertov Štatistického úradu SR, Slovenského strediska pre ľudské práva, Informačného centra Rady Európy a Úradu podpredsedu vlády pre ľudské práva a menšiny SR a cieľovej skupiny šiestich detí a ďalších. Skupina reprezentuje škálu rôznych pozadí a zastúpení, rôzne oblasti záujmu a priorit týkajúcich sa práv a participácie detí. Bola zdrojom veľkej sily a inšpirácie v priebehu hodnotenia, do ktorého jednotliví členovia vložili svoje odborné poznatky a expertízu v oblasti participácie detí a mnohých ďalších aspektov slovenskej spoločnosti.

V rámci projektu sa pracovalo aj s reflexnou skupinou detí, pripravil a zrealizoval sa diskusný deň s deťmi, online dotazník pre deti, prípadová štúdia v dvoch mestách, v Banskej Bystrici a v Gelnici. Na vypočítaní za účasti hodnotiaceho tímu krajiny, reflexnej skupiny detí a Európskeho hodnotiaceho tímu dňa 31. mája v Bratislave, sa diskutovalo o návrhu hodnotiacej správy. Podľa pripomienok ju následne pripravil Slovenský sekretariát výboru ministrov pre deti. Záverečná správa by mala byť hotová a predložená Rade Európy do konca roka, jej závery by mali byť zapracované do európskych politik a tiež do Národného akčného plánu pre deti v SR.

radíme

Ako získať vecné dary z oblasti moderných technológií?

Program online darovania moderných technológií realizuje na Slovensku spoločnosť TechSoup Global, resp. jej slovenská pobočka TechSoup Slovakia. Podporuje tak mimovládne a neziskové organizácie, ktorým sprostredkováva technologické dary za veľmi nízky administratívny poplatok. Administratívne poplatky sú rôzne, no organizácie v porovnaní s typickými maloobchodnými cenami stále ušetria približne 92 % až 96 % nákladov.

Organizácia, ktorá chce o dar požiadať, musí splniť niekoľko kritérií. V prvom rade ide o právnu formu organizácie. Oprávnenými žiadateľmi sú:

- mimovládne organizácie v zmysle legislatívy platnej na území Slovenskej republiky,
- občianske združenia,
- neinvestičné fondy,
- neziskové organizácie,
- nadácie,
- Slovenský Červený kríž,
- verejné knižnice,
- iné rozpočtové alebo príspevkové organizácie, ktoré majú charakter neziskovej organizácie, čo môžu doložiť príslušnými zriaďovacími listinami.

Darcom technologických produktov je spoločnosť Microsoft. Tá stanovuje ešte niekoľko ďalších podmienok pre organizácie, ktoré chcú požiadať o dar. Ak má organizácia pocit, že spĺňa všetky kritériá, môže sa zaregistrovať na webovej stránke www.techsoup.sk. Po registrácii dostane potvrdenie, či je oprávneným žiadateľom a môže začať objednávať.

Objednávanie produktov je nastavené na 2-ročný cyklus, t.j. počas dvoch rokov si organizácia môže podať viac objednávok. Nie je tu stanovený minimálny počet produktov na jednu objednávku ani limit na počet objednávok počas tohto obdobia. 2-ročný cyklus sa automaticky aktivuje pri podaní prvej objednávky (po 27. 7. 2011) a po uplynutí dvoch rokov sa automaticky vynuluje.

Počas 2-ročného cyklu si organizácia môže požiadať o produkty z 10 skupín. Pre skupiny produktov obsahujúce aplikácie podporované individuálnym počítačom (desktop alebo laptop) je stanovený maximálny počet licencií na 50 kusov. Pre skupiny produktov obsahujúce licencie pre klientský prístup alebo licencie poskytujúce pripojenie alebo riadenie servera je tiež stanovený maximálny počet licencií na 50 kusov. Na produkty pre servery je stanovený maximálny počet 5 produktov, bez ohľadu na skupinu.

Kompletnú ponuku produktov môžete nájsť na webovej stránke www.techsoup.sk.

Zdroj: www.techsoup.sk

Cestovné v MHD pre držiteľov preukazov ZŤP a ZŤP-S

Obrátili ste sa na nás so žiadosťou o informáciu, ako je to s platením za cestovanie mestskou hromadnou dopravou v rôznych mestách. Nakoľko sú podmienky rozdielne, zmapovali sme situáciu v krajských mestách.

V Bratislave môžu držiteľia preukazov osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (ZŤP, ZŤP-S), ktorí sú občanmi SR alebo majú Povolenie k pobytu cudzincov, využívať bratislavskú MHD bezplatne. Držiteľia preukazu osoby s ťažkým zdravotným postihnutím s nárokom na sprievodcu majú zároveň nárok na bezplatnú prepravu invalidného vozíka, sprievodcu, resp. vodiaceho psa v prípade nevidiacich osôb. Nárok na bezplatnú prepravu sa v týchto prípadoch preukazuje preukazom ZŤP/ŤZP-S. Sprievodca, resp. vodiaci pes má nárok na bezplatnú prepravu na základe preukazu ZŤP-S sprevádzaného. Upozorňujeme, že v prípade zabudnutia preukazu osoby s ťažkým zdravotným postihnutím s nárokom na sprievodcu, nie je možné pre sprievodcu dodatočne preukázať nárok na bezplatnú prepravu. Na medzinárodnej linke 901 majú držiteľia preukazov ZŤP a ZŤP-S a ich sprievodcovia nárok na zľavnený cestovný lístok.

V Banskej Bystrici majú nárok na bezplatnú prepravu držiteľia preukazu ZŤP na invalidnom vozíku, držiteľia preukazu ZŤP-S na invalidnom vozíku a jeho sprievodca. Nárok na zľavnené cestovné majú držiteľia preukazu ZŤP a ZŤP-S. Občania, ktorí majú vybavenú čipovú kartu, majú nárok na zľavnené cestovné. Čipovú kartu vydajú aj občanom, ktorí nemajú

trvalý pobyt v Banskej Bystrici. V Košiciach majú nárok na bezplatnú prepravu držiteľia preukazu ZŤP a držiteľia preukazu ZŤP-S s trvalým bydliskom v stanovených tarifných pásmach a ktorí majú vybavenú čipovú kartu. Bezplatnú dopravu majú aj sprievodcovia osôb ťažko zdravotne postihnutých, držiteľov preukazov ZŤP-S. Nárok na zľavnenú dopravu majú držiteľia preukazu ZŤP a držiteľia preukazu ZŤP-S s trvalým pobytom v SR, ak nemajú vybavenú osobitnú bezkontaktnú čipovú kartu (BČK).

V Nitre je bezplatná preprava pre sprievodcu osoby ZŤP a ZŤP-S alebo jeho psa, cestujúcich na invalidnom vozíku a nevidiacich cestujúcich. Zľavnené - evidenčné cestovné si platia držiteľia preukazu ZŤP a ZŤP-S. Evidenčné cestovné pri použití dopravnej karty majú držiteľia preukazu ZŤP a ZŤP-S ešte nižšie.

V Prešove majú nárok na bezplatnú prepravu sprievodcovia osôb ťažko zdravotne postihnutých, držiteľov preukazov ZŤP-S. Na bezplatnú dopravu majú nárok aj občania ZŤP a ZŤP-S, ktorí majú vybavenú čipovú kartu. Podmienkou na vydanie je príjem do 300 EUR a trvalý pobyt v Prešove alebo Ľuboticiach. Nárok na zľavnenú dopravu majú držiteľia preukazu ZŤP a držiteľia preukazu ZŤP-S s trvalým pobytom v SR. Cena lístka závisí od dĺžky trasy a tarifného pásma.

V meste Trenčín majú nárok na bezplatnú prepravu majú sprievodcovia cestujúcich, ktorí sú držiteľmi preukazu ZŤP-S. Nárok na zľavnený lístok majú držiteľia preukazov ZŤP alebo ZŤP-S. Ak majú vybavenú čipovú kartu, zľava je vyššia.

V Trnave sa bezplatne prepravujú sprievodca alebo vodiaci pes, invalidný vozík alebo kočík ťažko zdravotne postihnutej osoby, ktorá je držiteľom preukazu ZŤP-S. Zľavnené - evidenčné cestovné si u vodiča musia zakúpiť držiteľia preukazu ZŤP a ZŤP-S. Evidenčné cestovné pri použití dopravnej karty majú držiteľia preukazu ZŤP a ZŤP-S ešte nižšie.

V Žiline sa bezplatne prepravujú sprievodca ZŤP-S, invalidný vozík, vodiaci pes a kočík s dieťaťom do 5 rokov. Na zľavnené cestovné majú nárok držiteľia preukazov ZŤP a ZŤP-S. Cena lístka závisí od tarifného pásma a od toho, či je lístok prestupný alebo neprestupný.

Aké pravidlá platia pre používanie diaľničných známok pre osoby so ZŤP?

Výnimka platí pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorým je poskytovaný peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s prevádzkou osobného motorového vozidla podľa zákona č.447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Poberanie príspevku preukáže prepravovaná osoba rozhodnutím Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

Fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím nemusí byť vlastníkom osobného motorového vozidla, ale:

- 1) musí sedieť vo vozidle a preukázať sa kópiou rozhodnutia o peňažnom príspevku,
- 2) vodič, ktorý pre fyzickú osobu so ZŤP ide alebo ju odviezol, musí mať kópiu rozhodnutia o peňažnom príspevku a zároveň doklad o umiestnení tejto osoby do domova sociálnych služieb, školského zariadenia, zdravotníckeho zariadenia a pod.

Výnimka má platnosť len pre územie SR a týka sa len tých fyzických osôb, ktorým vydal rozhodnutie o peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s prevádzkou osobného motorového vozidla príslušný Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v SR. Občania ČR majú platnú výnimku len na území ČR. Na našom území sú povinní označiť svoje vozidlo platnou slovenskou nálepkou.

Zdroj:

<http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=66751>

pozvánka

Kaviareň u priateľov – čokoláda s ovocím a úsmevom

Našla som ju rýchlo. Svojich hostí víta učupená blízko železničnej stanice, kúsok od pešej zóny. Milé privítanie personálu, presso s mliekom a rozhovor o chránenej dielni Čajovňa u priateľov v Trnave sa mohol začať. O začiatkoch, prítomnosti, no i o tom, kto sa najviac teší do práce, sme sa rozprávali s Mgr. Jozefom Šustekom, vedúcim chránenej dielne, Bc. Ruženou Srdošovou, riaditeľkou Domova dôchodcov a Domova sociálnych služieb SED Trnava a zamestnankyňami – Máriou Bejdákovou a Ivanou Kudláčovou.

Kto prišiel prvý s myšlienkou otvoriť čajovňu ako chránenú dielňu?

Jozef Šustek (JŠ):

Prvý bol Domov dôchodcov, ktorý patrí Stredisku evanjelickej diakonie. Vďaka veľkému srdcu pani riaditeľky Ruženky vznikol pri domove aj denný stacionár pre mladých ľudí s hendikepom. Jednou z ich činností bolo aj obsluhovanie v bufete, raz týždenne pre našich starkých, ktorí v domove bývajú. V bufete im predávali a predávajú (dodnes tento bufet funguje) rôzne cukrovinky, napolitánky, keksíky, minerálne vody... Naši starkí radi maškrtia. Myslím, že tu niekde vznikla myšlienka, vybudovať čosi viac, kde by mohli mladí ľudia uplatniť svoje čašnícke zručnosti, skúsenosti. Kde by sa mohli realizovať, kde by sa im nikto nespíal, kde by boli rovnocenní. Takže, myšlienka sa zrodila v Ruženkinej hlave, ale potom bolo treba celý zámer zrealizovať. Lebo jedna vec je nápad a druhá dostať ho do reálnej podoby. Naša kaviareň bola pred tým pivnica plná myší, prachu a pavučín. S obľubou používam výrok jedného francúzskeho mysliteľa, ktorý povedal, že na začiatku sa všetko zdá byť nemožné. Toto sa naozaj zdalo nemožné – urobiť tu takýto útulný priestor. Ale, chvalabohu, podarilo sa. Otvorili sme a naše zamestnankyne tu našli perfektné uplatnenie. Dievčatá robia slušnú, serióznu prácu, obsluhujú ľudí. Našli svoju sebarealizáciu.

Ružena Srdošová (RS):

Vzniklo to preto, že všetci mladí klienti, ktorí k nám chodia, mali potrebu pracovať. V Trnave sú rôzne

možnosti chránených dielní, ale všetko je manuálna práca – krajčírky alebo knihviazačské práce – čo by mnohí z nich nezvládli. Bolo treba nájsť nejaké špecifické podnikanie, aby sa i oni mohli uplatniť. Ako príklad sme si zobrali kaviareň Radnička v Bratislave. Naše začiatky sme konzultovali aj s pani Záhorcovou. Cirkevný zbor bol naklonený nám poskytnúť priestory, ktoré vtedy boli využívané na obchodné účely, ale boli úplne zanedbané. V spolupráci s cirkevným zborom sme priestor zrekonštruovali z vlastných prostriedkov. Menšou sumou nám prispelo aj mesto Trnava. Pomohol nám však hlavne Cirkevný zbor. Aj naďalej nám pomáha tým, že nemusíme platiť nájomné. To je veľká pomoc. Zriaďovateľom je ale Domov dôchodcov. Toto je jedna z prevádzok Domova dôchodcov. Ďalšia je spomínaný denný stacionár. A hore nad nami (nad kaviarňou) je kníhkupectvo – aj to je chránená dielňa. To sú tri prevádzky, ktoré patria pod Domov dôchodcov. Tešíme sa z toho, že sme spravili dobrú vec pre týchto ľudí a aj oni sa tešia. Sú nesmierne vďační – čokoľvek pre nich urobíme, oni to dvojnásobne vrátia.

Ako dlho to trvalo – prejsť od myšlienky k realizácii?

• **JŠ:** Otvorili sme v roku 2009 v septembri. Presnejšie 29. 9. 2009. To je symbolické, napasovali sme to na tie deviatky. Trochu sme potom pozmenili zameranie, nie sme čajovňa v pravom slova zmysle, skôr kaviareň, cukráreň. Máme síce v ponuke vyše 60 druhov čajov, aj naozaj exkluzívne, ale interiérom a celkovým zariadením sme skôr kaviareň. Poskytujeme základné občerstvenie ako každá kaviareň – 15 druhov kávy, kompletný alko a nealko servis, veľmi dobré zákusky... Okrem toho sme jedna z mála cukrární v Trnave, ktorá ponúka švédske torty a zákusky podľa originálnej receptúry. Spolupracujeme s majstrom cukrárom, ktorý si zo Švédska priniesol kompletne know-how aj technológie. Torty sú veľmi obľúbené a vyhľadávané. Líšia sa od klasických tým, že sa pri ich príprave vôbec nepoužívajú ťažké maslové plnky, ale len veľmi jemné, lahodné pudinky a belgická čokoláda – jednoducho poctivé ingrediencie. Máme ešte

jednu cukrársku výrobu v okrese Galanta, ktorá nám pravidelne dodáva zákusky. Toto je náš pravidelný servis, ktorý poskytujeme od pondelka do piatku. V sobotu a v nedeľu máme zatvorené. Okrem toho sa nám od otvorenia podarilo uskutočniť niekoľko desiatok zaujímavých kultúrno-spoločenských podujatí. Boli tu výstavy fotografií, výtvarných prác, prezentácie literárnych diel. Mali sme tu veľmi zaujímavé stretnutia a besedy. Robíme aj klasické oslavy narodenín či menín v uzavretej spoločnosti.

A čo návštevníci? Ako hodnotíte návštevnosť vašej kaviarničky?

• **JŠ:** Táto doba – veľmi dobrá a pozitívna – priniesla aj veľa negatívnych javov. Jeden z nich je ten, že vyhnala ľudí z galérií, múzeí, čítární, kostolov, kaviarničiek, kde sa zmysluplne stretali, do supermarketov. Mesto je prázdne, vymreté. Voľakedy to bolo úplne naopak – plné mesto ľudí. Stretali sa na kávičke, debatovali... Zo začiatku sme mali otvorené aj v sobotu a v nedeľu. Prevádzkari z okolitých kaviarní mi vraveli „Však ty na to prídeš...“ a ja som vždy tvrdohlavo „Nie, my si svoju klientelu nájdeme“. Ale po polroku sme museli cez víkend zavrieť. Neprešla tadiaľto ani noha.

• **RS:** Trnava je plná kaviarní, takže tí, ktorí sem prídu, sú naozaj len sympatizanti, čo sa sem aj vracajú. Ľudia majú možnosť vybrať si z neskutočného množstva kaviarní a cukrární na pešej zóne, je to obrovská konkurencia. A človek naozaj nevie, nevzná sa v mentalite ľudí. Celý náš koncept sme postavili na tom, že tu budú pracovať ľudia s hendikepom. Mysleli sme, že verejnosť im bude chcieť pomôcť a podporí túto myšlienku. Ale postupne nadobúdame pocit, že práve ľudia s hendikepom, čo tu pracujú, naozaj niektorým ľuďom prekážajú... Nevie si inak odpovedať na otázku, prečo sem nechodí viac ľudí.

Koľko zamestnancov tu pracuje?

• **RS:** Máme štyroch zamestnancov – tri dievčatá s postihnutím a profesionálnu čašníčku. A ešte Jožka, vedúceho. Dievčatá sa striedajú na dvoch zmenách – jedna chodí ráno, druhá poobede a profesionálna čašníčka je tu s nimi celý čas. Dievčatá robia určité práce: napríklad, urobia objednávku u zákazníka, potom pri pulte to s čašníčkou pripraví. Otvoria nápoje, aj kávičku urobí, všetko prichystajú... V každom prípade robia odnos použitých riadov, umývanie použitých riadov a tak.

Ako ste vyberali čašníčky? Mali ste nejaké kritériá, podmienky, ktoré museli spĺňať?

• **RS:** Ivanka začínala u nás v stacionári v bufete. Majka má skúsenosť z práce v kníhkupectve. Tam sa oboznámila s tým, ako sa starať o zákazníka. Zvykala si na kontakt s cudzím prostredím. Aj Andrejkin sen bol pracovať v cukrárni. Takže akoby sme už mali vybraných zamestnancov, dievčatá už len čakali na to, kedy otvoríme, aby mohli nastúpiť do práce. Žiadne výberové konania neboli.

Majka, čo sa vám tu páči najviac?

Poteší ma, keď tu máme veselých zákazníkov. Keď sa s kolegyňami dohodneme na voľacom, tak to je super. Ja som spokojná so všetkým.

Čo z vašej ponuky najradšej pripravujete?

Čokoládu s ovocím. My máme takú čokoládovú fontánku, do ktorej sa namáča ovocie...

Kávička je tu super aj koláčiky...

Ivana, čo sa najviac páči vám, čo máte najradšej na tejto práci?

Každé ráno sa, napríklad, teším z toho, že vstávam do práce a idem medzi svojich. Veľmi sa teším na Jožku, Ruženku, na kolegov, na kaviareň plnú ľudí. Keď je kaviareň plná ľudí, tak si všimnem „Aha, 9 hodín“ a potom „Fíha, fajn, už je pol dvanástej“. Už mi veľakrát aj povedali „Ivanka už chodí domov, už je jedna hodina“, ale ja, keď môžem, tak som tu aj do tretej, do štvrtej. Keď zaspávam, tak si hovorím, že zas bolo výborne v práci, že zas máme skvelý deň za sebou, so skvelými ľuďmi.

• **JŠ:** Nestretol som sa ešte s ľuďmi, ktorí sa tak tešia do práce, ako tieto tri – ako im hovorím – moje štebotačky... To je neskutočné, ony sa tešia do roboty! Ľudia zvyčajne vzdychajú „Joj, zasa práca“ a ony práve naopak. Sú rady, keď je tu viac ľudí, keď to žije, keď majú koho obsluhovať a o koho sa starať.

Na záver...

Bol to veľmi príjemný rozhovor. Výborné presso. A vo vzduchu bolo cítiť, s akou láskou všetci robia to najlepšie, čo vedia, aby ich kaviarnička prežila. Odchádzala som domov s pocitom, že na svete je predsa len krásne. Že nie je zbytočné urobiť niečo pre druhého len tak, nezištne. Vždy sa to vráti.

Podporte aj vy Čajovňu u priateľov. Keď budete v Trnave, prídte si na Hlavnú ulicu č. 54 dať kávu, čajík či výborný zákusok. Nepomôžete len ľuďom, čo vkladajú do tejto práce celé svoje srdce. Pomôžete i svojmu mlsnému jazyčku!

Za rozhovor ďakuje Miroslava Vávrová.

spomíname

OPUSTIL NÁS VZÁCNÝ ČLOVEK...

Vo veku 86 rokov nás dňa 25. septembra navždy opustil pán JUDr. Janko Koválik, dlhoročný spolupracovník Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Bratislave Dúbravke, ktorý v deväťdesiatych rokoch aktívne spolupracoval s Republikovou centrálou ZPMP v SR (vtedy ešte na Jakubovom námestí na čiastočný úväzok ako právnik). Podieľal sa na mnohých aktivitách a projektoch. Pre každého mal milé slovo, bol zo starej generácie džentlmenov, ktorý každej žene vedel zložiť poklonu a bol neskutočne priateľský. Mal za sebou ťažkú minulosť politického väzňa, a preto si vedel vážiť bežné maličkosti každého dňa, pre iných možno samozrejme. Vážil si to, že môže pracovať pre iných a tešil sa v pokročilom veku zo spoločnosti všetkých ľudí. Janko, ako sme ho familiárne volali, bol po celý svoj život aktívny vo viacerých organizáciách. Fórum kresťanských organizácií o ňom napísalo: ...Ešte ako mladý právnik sa dohodol s priateľom Michalom Lošonským, že mu bude posilať správy o dianí v Československu. Michal Lošonský emigroval do Rakúska a pôsobil vo vysielači Bielej légie. Okrem toho nechal u seba prenocovať českého pátra Schötznera, ktorého poslal M. Lošonský. V októbri 1957 prišli pre Jána Koválika príslušníci Štátnej bezpečnosti priamo na súdne pojednávanie, ktorému predsedal. V talári ho vyviedli von a jeho manželku vyzdvihli v zamestnaní, aby sa zúčastnila domovej prehliadky. Po mesiacoch vyšetrovacej väzby v Prahe ho na jar 1958 Krajský súd v Prahe v spojení s Najvyšším súdom odsúdil na 6 rokov väzenia za protištátnu činnosť, spolu s PhDr. Jánom Hanušinom a JUDr. Vincentom Samuelym. Nasledoval výkon trestu vo väznici v Prahe a v Jáchymove. Na slobodu sa dostal vďaka májovej amnestii v roku 1960. Po prepustení pracoval v družstevnom nábytku DRUNA ako úradník a Slovenskej lekárskej spoločnosti v úlohe riaditeľa sekretariátu. Po páde komunistického režimu Ján Koválik vstúpil do Konfederácie politických väzňov Slovenska a zapojil sa do činnosti v nej. Ako tajomník Právnej komisie KPVS sa pričínal o vznik dôležitých právnych dokumentov a mnohým členom KPVS pomohol pri súdnych rehabilitáciách. Aj keď sa mu zhoršil zdravotný stav, naďalej bol prostredníctvom telefónu k dispozícii na právne poradenstvo. Zároveň pôsobil ako tajomník KPVS - Mestskej organizácie Bratislava.

Čeť jeho pamiatke!

Objednávka INFORMÁCIÍ ZPMP na rok 2011

Milí čitatelia, aj v roku 2011 sa môžete tešiť na svoje obľúbený časopis **Informácie**, ako aj časopis **To sme my**. **Cena celoročného predplatného je 10 €**. V cene je započítané i poštovné a balné. Ak máte záujem o predplatné časopisu, vyplňte prosím túto objednávku a zašlite nám ju na adresu: Republiková centrála ZPMP v SR, Heydukova 25, 811 08 Bratislava. Ďakujeme!

Závazne si objednávam časopis Informácie ZPMP na rok 2011

Meno, priezvisko:

.....

Adresa (telefónne číslo):

.....

Číslo mi posielajte na adresu (iba ak sa líši):

.....

Objednávam si viac výtlačkov (napíšte počet):

.....

Dátum a podpis objednávateľa:

.....

Predplatné 10 € zaplatím:

prevodom na účet

poukážkou typu U na pošte

Číslo účtu: 140534012/0200 VÚB Bratislava-mesto, Variabilný symbol: 60411